

η σφήκα

που γυρνάει και τσιμπάει

Μια έκδοση της Σ.υνέλευσης για την Κυ.κλοφορία των Α.γώνων - Τεύχος 9, Ιούνιος 2016

Αλλάζοντας τους κανόνες σε ένα στημένο παιχνίδι
Οι αγώνες για τη στέγαση στις Ιταλικές μητροπόλεις
Πώς καθαρίζει η τάξη // Η ΟΣΥ φταίει για όλα
Τι είναι (και τι θέλουν) οι εργατικές μαρτυρίες
Inception - Workfare

The show

is still

going on

Αλλάζοντας τους κανόνες σε ένα στημένο παιχνίδι

μια αποτίμηση του αγώνα των «κοινωνοφελών» στους δήμους το 2015

*

«Μα που είναι επιτέλους όλοι αυτοί οι άνεργοι; Γιατί δεν βγαίνουν στον δρόμο; Τι περιμένουν και δεν αγωνίζονται;» Το ερώτημα που (μας) τέθηκε χοντρικά κάπως έτσι με την εκτόξευση της ανεργίας στο 28% πριν από 4-5 χρόνια φαίνεται να παραμένει αναπάντητο. Παρά τις «μαραθώνιες» πορείες του «κόκκινου» δημάρχου της Πάτρας και τα φιλότιμα καλέσματα από συλλογικότητες ανέργων και σωματεία βάσης για διεκδίκηση επιδόματος ανεργίας για όλους/ες, χωρίς προϋποθέσεις, οι άνεργοι φαίνεται να προτιμούν τον «καναπέ» από τον δρόμο. Θα μπορούσαμε να σκοτώσουμε κάπου εδώ την κουβέντα και (εμείς οι τρεις οργανωμένοι άνεργοι σε ΚΚΕ, ΑΝΤ.ΑΡ.ΣΥ.Α., α/α/α χώρο μαζί με τον κούκο που ανταποκρίνεται στα καλέσματα μας) να συνεχίσουμε να κάνουμε ό,τι κάνουμε. Επειδή όμως αντιπαθούμε τις προκάτ ερωτήσεις, με τις κομματικά στημένες απαντήσεις θα προσπαθήσουμε για άλλη μια φορά να διακρίνουμε τι κάνει και δεν κάνει η τάξη μας κάτω από την νηνεμία του

θεάματος. Και κόντρα στις προβλέψεις, θα υποστηρίξουμε ότι εκεί κάτω, ανά διαστήματα, κάτι συνεχίζει να κινείται, όλο και πιο μαζικά, όλο και πιο έντονα. Μάλιστα, θεωρούμε ότι οι «πρωτοπορίες» που διερωτώνται για την απουσία των ανέργων, **αναλαμβάνουν εργολαβικά τον περιορισμό των αγώνων τους σε κομματικά όρια**, κι έτσι διασφαλίζουν (εν απουσία του υποκειμένου που γυρίζει απογοητευμένο «στον καναπέ») τις απαντήσεις που θέλουν στα ερωτήματα τους.

Τα 5μηνα κοινωνικά προγράμματα σε δήμους που προβλέπονταν για την περίοδο 2014-15 σηματοδοτούσαν ουσιαστικά το τρίτο μαζικό κύμα εφαρμογής της πολιτικής του workfare (ανταποδοτική πρόνοια) στον δημόσιο τομέα. Όπως είχαμε αναλύσει στην τελευταία μας έκδοση[1] για το ζήτημα, οι προηγούμενες δυο φουρνιές «κοινωνοφελών» εργαζομένων είχαν καταφέρει με τους αγώνες τους να πετύχουν κάποιες μικρές, αλλά σημαντικές

editorial

Το έντυπο που κρατάτε στα χέρια σας είναι αποτέλεσμα συλλογικής εργασίας και εκδίδεται με ευθύνη της Σ.υνέλευσης για την Κυ.κλοφορία των Α.γώνων.

skya@espiv.net

Το συγκεκριμένο τεύχος βγαίνει σε μια περίοδο ύφεσης των κοινωνικών αγώνων, στην οποία φαίνεται να επικρατεί ένα κλίμα κινηματικής πτωχότητας. Σε πείσμα της λογικής αυτής, που θέλει τους αγωνιζόμενους να έχουν υποχωρήσει πτηνμένα, ιδιαίτερα τον τελευταίο χρόνο και την περίοδο μετά το δημοψήφισμα του Ιουλίου, εμείς επιμένουμε να στρέφουμε το βλέμμα μας στους κοινωνικούς αγώνες οι οποίοι είναι ακόμη εδώ. Η επιμονή μας να εξετάζουμε στιγμές των αγώνων αυτών για τα πρακτικά τους διακυβεύματα επικυρώνεται από τα αδιέξοδα μιας πολιτικής που εμμένει στην «κεντρική πολιτική εξουσία». Αντίθετα, πιστεύουμε ότι οι ανταγωνιστικές υποκειμενικότητες διαμορφώνονται και συνδέονται μέσα από σχέσεις αγώνα γύρω από τα άμεσα διακυβεύματα στο πεδίο της καθημερινότητας.

Στα κείμενα αυτού του τεύχους εξετάζουμε τον αγώνα των κοινωνοφελών εργαζομένων στους δήμους και τα όρια του, μιλάμε με τις αγωνιζόμενες καθαρίστριες της ΟΣΥ και βλέπουμε τους προβληματισμούς ενός εργαζόμενου στα πεντάμηνια που πρέπει να ασκήσει κοινωνική πολιτική όντας και ο ίδιος σε ένα πρόγραμμα κοινωνικής πολιτικής. Με την προοπτική των νέων μέτρων που μας υποχρεώνουν να επωμιζόμαστε ως τάξη όλο και περισσότερο το κόστος της κοινωνικής μας αναπαραγωγής, στρέφουμε το βλέμμα μας στην Ιταλία και τον εκεί αγώνα για τη στέγαση, ελπίζοντας ότι μπορεί να αποτελέσει πηγή έμπνευσης και προβληματισμού για αντίστοιχες προσπάθειες στο εδώ και το τώρα. Διαβάζουμε, τέλος, κομμάτι από το ημερολόγιο ενός εργάτη της Renault, τη δεύτερη από τη σειρά εργατικών μαρτυριών που ξεκίνησε από το προηγούμενο τεύχος.

Τι κοινό έχει μια σερβιτόρα με ένα φοιτητή; Ο πληροφοριακός εργάτης με τη μετανάστρια καθαρίστρια; Ο ομοφυλόφιλος με έναν άνεργο; Τι σχέση έχει η Σ.Κυ.Α. με τους άλλους εκμεταλλευόμενους -καταπιεζόμενους; Μία απάντηση έχουμε να δώσουμε: τους μικρούς και μεγάλους αγώνες που ξεσπούν εδώ και εκεί.

Η Σ.Κυ.Α. είναι μια συνέλευση ανθρώπων που συγκροτήθηκε στην βάση διαφορετικών πολιτικών διαδρομών και διαφορετικών εμπειριών αγώνα. Σημείο διασταύρωσης αυτών των πορειών η κοινή συμμετοχή στις διαδικασίες της εξέγερσης του Δεκέμβρη του 2008 και η ανάπτυξη μιας ορισμένης κριτικής απέναντι σε αυτήν την εμπειρία.

Μια κριτική που δημιουργήθηκε μέσα από την διαμόρφωση μιας ορισμένης στάσης μέσα στους αγώνες, μιας στάσης ενάντια τόσο στις λογικές κομματικής καθοδήγησης, όσο και στις λογικές πρωτοπορίας, μιας στάσης απέναντι στην θεωρητική και ιδεολογική περιχαράκωση. Σκοπός της Σ.Κυ.Α. είναι να εκκινήσει από τις εμπειρίες αγώνων στους χώρους όπου παρεμβαίνουμε, να αναλύσει τα περιεχόμενα τους, να αποτιμήσει τις μορφές και τα μέσα της δράσης, να εμπλακεί σε μια κοινή εμπειρία πάλης μαζί με άλλους εκμεταλλευόμενους-καταπιεζόμενους, με άλλα κομμάτια της τάξης μας στην βάση κοινών αναγκών και επιθυμιών. Για την κυκλοφορία αυτών των αγώνων. Για την ανάπτυξη μιας στρατηγικής για τον κοινωνικό ανταγωνισμό και την οικοδόμηση μιας συλλογικής προοπτικής μέσα από την κριτική σύνθεση των πολλαπλών εμπειριών του κινήματος. Για την αλλαγή των καθημερινών μας σχέσεων. Για την κοινωνική απελευθέρωση.

Η συνέλευση πραγματοποιείται κάθε Κυριακή στις 18:30 στο Αυτόνομο Στέκι (Ζωοδόχου Πηγής 97 και Ισαύρων, Εξάρχεια).

skya.espiv.net

αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο των προγραμμάτων. Οι αγώνες της περιόδου 2013-14[2] είχαν επιβάλλει το δικαίωμα στην αναρρωτική άδεια μετά αναπλήρωσης, τα βαρέα και ανθυγιεινά ένσημα για αντίστοιχες εργασίες, την ασφάλιση των μακροχρόνια ανέργων που μπαίνουν στο πρόγραμμα. Τις μικρές αυτές νίκες δεν τις γεύονται βέβαια αυτοί/ες που δίνουν κάθε φορά τις μάχες, αλλά οι επόμενοι/ες πεντάμηνοι/ες που σπάνια γνωρίζουν τι προηγήθηκε. Έτσι, λόγω αυτής της **σχεδόν μηδαμινής κυκλοφορίας των αγώνων** που δίνουν διαφορετικά κομμάτια εκμεταλλευομένων κάθε χρονιά, οι άνεργοι/ες που κάθε φορά μετατρέπονται σε «κοινωφελώς» εργαζόμενους/ες για 5 μήνες φαίνεται να ξεκινάνε από το μηδέν και να επιστρέφουν στο μηδέν.

Έτσι ξεκίνησαν και πέρυσι. Λόγω της εξάμηνης «σκληρής» διαπραγματεύσεως της «πρώτης φοράς αριστεράς» με τους «θεσμούς», τα χρηματοδοτούμενα από το ΕΣΠΑ προγράμματα καθυστέρησαν να ξεκινήσουν. Αυτό το γεγονός οδήγησε τους μακροχρόνια ανέργους που περίμεναν να κατακτήσουν την πολυπόθητη θέση λόγω μοριοδότησης να οργανώσουν μέσω καλεσμάτων στο facebook συγκεντρώσεις που ζητούσαν να «ξεπαγώσουν» τα προγράμματα αυτά και να πιάσουν επιτέλους δουλειά! Σε εμάς, που ως ταξικά/πολιτικά υποκείμενα καταγγέλλουμε την βαρβαρότητα των νεοφιλελεύθερων αυτών προγραμμάτων και παλεύουμε για τη δυνατότητα άρνησης εργασίας σε αυτά, ίσως να φαίνεται περιέργο. Αλλά στην πραγματικότητα – αν και αντιφατικό – είναι απολύτως λογικό. Οι άνεργοι/ες που περιμένουν στη ουρά για να αποκτήσουν τα μόρια για μια 5μηνη θέση στον ήλιο των ΕΣΠΑ, από την αντικειμενική τους θέση δεν μπορούν παρά να ζητάνε εργασία και γρήγορα, κόντρα στην ψυχρή και αργόσυρτη γραφειοκρατία των προγραμμάτων.

Ειδικά η συγκεκριμένη φουρνιά πρέπει να επισημανθεί, ότι είχε από πλευρά ταξικής σύνθεσης αντιδιαμετρικά αντίθετα χαρακτηριστικά από τους πρώτους/ες «ωφελούμενους/ες» του 2012-13. Πέρα από μια μερίδα πτυχιούχων ανέργων που προορίζονταν κυρίως για στελέχωση των παιδικών σταθμών, επρόκειτο κατά κύριο λόγο για νοικοκυρές και μακροχρόνια ανέργους, με 3-4 χρόνια ανεργίας και άνω των 30, με οικογένειες και παιδιά. Συχνά ο κόσμος αυτός αδυνατεί λόγω ηλικίας να βρει νέα εργασία, εκτός ίσως από κάποια λίγα «μαύρα» μεροκάματα για τους πιο τυχερούς, και συνηθίζει να κυνηγά τα νέου τύπου προνοιακά επιδόματα που έχει δημιουργήσει η διαχείριση της κρίσης: κάρτα σίτισης, κοινωνικό τιμολόγιο, ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα κ.α. Αλλά και από πλευράς πολιτικής σύνθεσης, καθώς εν πολλοίς επρόκειτο για εργαζόμενους/ες που είχαν απολυθεί με το ξέσπασμα της κρίσης, κουβαλούσαν και εμπειρίες ταξικού/συνδικαλιστικού ανταγωνισμού είτε από περιβάλλοντα σταθερής απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα, είτε από μορφές προσωρινής απασχόλησης στον δημόσιο. Με αλλά λόγια, ένα σημαντικό κομμάτι αυτής της «φουρνιάς» δεν ήταν συνηθισμένο να αποδέχεται «από την κούνια» ως φυσιολογική την επισφάλεια, την «μαυρίλα» και την έλλειψη δικαιωμάτων στην αγορά εργασίας.

Αφίσα της ΣΚΥΑ που κολλήθηκε το φθινόπωρο του 2015 σε χώρους εργασίας «κοινωφελών» εργαζόμενων σε δήμους της Αττικής, προσπαθώντας να κυκλοφορήσει τους αγώνες των προηγούμενων ετών

Στα τέλη Ιούλη, λοιπόν, αμέσως μετά το δημοψήφισμα και την υπογραφή του 3ου μνημονίου, 32.000 άνεργοι/ες τοποθετήθηκαν τελικά σε διάφορα πόστα σε δήμους πανελλαδικά. Ως συνήθως, χρησιμοποιήθηκαν ως αναλυσίμο εργατικό δυναμικό που καλύπτει τα πάγια και διαρκή κενά της τοπικής αυτοδιοίκησης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτή της λογικής ήταν ότι πολλοί που είχαν προσληφθεί ως ανειδίκευτοι εργάτες γενικών καθηκόντων τοποθετήθηκαν στην αποκομιδή απορριμμάτων με απορριμματοφόρα, μια απαιτητική και επικίνδυνη βραδινή εργασία, που για τους «κανονικούς» εργαζόμενους πληρώνεται παραπάνω. Για μέτρα ασφαλείας φυσικά ούτε λόγος. Τα εργατικά ατυχήματα σκάνε το ένα μετά το άλλο τους δυο πρώτους μήνες. Στον Δήμο Ζωγράφου χρειάζεται να κόψει ένας «ωφελούμενος» το χέρι του και να προχωρήσει σε καταγγελία στο ΙΚΑ για να προμηθεύσει η συριζαία δήμαρχος τους εργαζόμενους με τον απαραίτητο εξοπλισμό ασφαλείας[3]. Στους τραυματίες συναδέλφους δεν δίνονται αποζημιώσεις, ενώ τους ζητείται να αναπληρώσουν τις μέρες της ανάρρωσης για να τις πληρωθούν. Η Γενική Γραμματεία Διαχείρισης Κοινωνικών και Άλλων Πόρων του Υπουργείου Εργασίας, κάπου μεταξύ του όγδοου και του δέκατου εργατικού ατυχήματος, ζητά από τους δήμους την τήρηση των μέτρων ασφαλείας και υγείας των συμμετεχόντων στα προγράμματα Κοινωφελούς Εργασίας. Με τις κυβερνητικές εγκυκλίους όμως δεν ιδρώνει το αυτί κανενός δημοτικού άρχοντα κι έτσι ένα βράδυ, στις 5 Οκτώβρη, ο τριανταπεντάχρονος «κοινωφελώς» εργαζόμενος στον Δήμο Μεγάρων, Γ. Σταμέλος γλίστρησε από το απορριμματοφόρο στο οποίο είχε τοποθετηθεί, έπεσε στο έδαφος και μετά από τρεις μήνες σε κώμα πέθανε.

**5 μήνες,
ποιοί ωφελούνται;**

Εμείς οι μακροχρόνια άνεργες, οι ελαστικά εργαζόμενες από εδώ κι από εκεί, μπορεί να καλύπτουμε όπως-όπως τα προς το ζην για πέντε μήνες, αλλά σε καμιά περίπτωση δεν ωφελούμαστε. Ωφελούνται τα αφεντικά που ρίχνουν την αξία της εργασίας μας. Ωφελούνται οι κυβερνώντες που θέλουν να αντικαταστήσουν "μόνιμους" εργαζόμενους με φθηνούς 5μηνους εργαζόμενους χωρίς δικαιώματα.

Τα προγράμματα κοινωφελούς εργασίας, όπως και το voucher στον ιδιωτικό τομέα εξαιρούνται από το εργατικό δίκαιο. Στα τρία χρόνια εφαρμογής τους, έχουν αναπληρωθεί αγώνες που ανάγκασαν το κράτος να αναδιπλωθεί: διασφαλίστηκε η μηνιαία πληρωμή μισθού αναγνωρίστηκαν κάποια ασφαλιστικά δικαιώματα, όπως και ότι δεν πρέπει να χάνουμε ημερησίως όταν αποσύρθηκαν οι ρύθμιση για σφράγιση της κάρτας ανεργίας σε όσους/ες αρνούνται τη θέση εργασίας.

**δε μας φτάνουν
οι ανάσες
επιβίωσης**

Οργανωμάστε από τα κάτω, "μόνιμοι" και "προσωρινοί" σε κάθε εργασιακό χώρο, σε κάθε γειτονιά. Παλεύουμε για την κατάργηση της κοινωφελούς εργασίας-voucher στην πράξη, μέσω της κατοχύρωσης πλήρων εργασιακών ασφαλιστικών δικαιωμάτων.

**μπορούμε
πολλά
περισσό-
τερα**

- * δυο μέρες άδειας το μήνα αναρρωτικές χωρίς ανανπλώσεις
- * ασφαλιστική κάλυψη για όλους/ες από το πρώτο δευτερόλεπτο εργασίας
- * αυξήσεις στους μισθούς αναγνώριση όλων των επιδομάτων
- * επίδομα ανεργίας σε όλους/ες χωρίς προϋποθέσεις

συνέλευση για την
κυκλοφορία των αγώνων
skya.espnv.net

Υπό την σκιά των εργατικών ατυχημάτων οργανώνονται κινητοποιήσεις σε κάποιους δήμους όπου υπάρχουν μαχητικά σωματεία «μονίμων», με βασικό αίτημα την κατοχύρωση πλήρων εργασιακών δικαιωμάτων για τους «ωφελομένους». Στον Δήμο Βύρωνα το σωματείο μετά από παρέμβαση στο δημοτικό συμβούλιο κερδίζει 2 μέρες άδεια το μήνα για όλους τους πεντάμηνους. Μετά από λίγες μέρες το Υπουργείο Εργασίας κατοχυρώνει με εγκύκλιο το δικαίωμα στην άδεια, στην αναρρωτική άδεια χωρίς αναπλήρωση, στη γονεϊκή άδεια, στην αποζημίωση για εργατικό ατύχημα. Τρία χρόνια μετά τις πρώτες κινητοποιήσεις «ωφελομένων» για εργασιακά δικαιώματα, όταν μας αρνούνταν ακόμα και την δυνατότητα προσφυγής στην Επιθεώρηση Εργασίας, το κράτος πλέον μας αναγνωρίζει κάποια βασικά δικαιώματα που απορρέουν από το εργατικό δίκαιο.

Τέλη Οκτώβρη οργανώνονται και οι πρώτες επιτροπές αγώνα «κοινωφελών» εργαζόμενων σε μερικούς δήμους της Αθήνας που έχουν συνδικαλιστική δύναμη αριστερές παρατάξεις. Διακρίνουμε δυο κατηγορίες. Τις επιτροπές πενταμήνων που ελέγχονται από το ΠΑΜΕ και τις επιτροπές που έχουν τις «πλάτες» της ΑΝΤ.ΑΡ.ΣΥ.Α. Οι πρώτες είναι επιτροπές-φαντάσματα που δεν συνεδριάζουν ποτέ[4] και συντονίζονται με ένα μαγικό τρόπο υπό την συνδικαλιστική ομπρέλα του Συνδικάτου ΟΤΑ Αττικής (όπου κυριαρχεί το ΠΑΜΕ). Οι δεύτερες καταφέρνουν να συσπειρώσουν σε μερικούς δήμους (κυρίως Νέας Ιωνίας, Αθήνας και Ζωγράφου) έναν αριθμό ανένταχτων «κοινωφελών» και συντονίζονται σε τακτική βάση μέσω του «Συντονιστικού Πενταμήνων και Συμβασιούχων Αττικής». Από αυτές τις δύο δυνάμεις καλούνται εβδομαδιαίες κινητοποιήσεις με στάσεις εργασίας της ΠΟΕ-ΟΤΑ και διαδηλώσεις στο Υπουργείο Εργασίας στην Σταδίου με την αξιοσημείωτη συμμετοχή λίγων εκατοντάδων «κοινωφελών». Μέσω της **αγωνιστικής σύνδεσης με τα συνδικάτα** των «μονίμων» (αλλά όχι τους ίδιους τους «μόνιμους»), οι «ωφελοόμενοι/ες» για πρώτη φορά κατεβαίνουν στον δρόμο με συχνότητα και αυτοπεποίθηση. Τα αιτήματα των διαδηλώσεων περιλαμβάνουν το ζήτημα της κατοχύρωσης πλήρων εργασιακών/ασφαλιστικών δικαιωμάτων, αλλά και την παράταση των προγραμμάτων πέραν του πενταμήνου. Καθώς πλησιάζουν τα Χριστούγεννα και πλησιάζει η λήξη του πενταμήνου το τελευταίο αίτημα αποκτά όλο και πιο

κεντρική σημασία. Οι άνεργοι/ες που βιώνουν την φρίκη της απλήρωτης ανεργίας/ανακυκλώσιμης εργασίας έχουν σίγουρα κάθε λόγο να προσπαθούν να σπάσουν τους όρους της σκλαβιάς τους, με την διεκδίκηση μεγαλύτερων διαστημάτων εργασίας, περισσότερων ενσήμων, εν τέλει σταθερών μορφών εργασίας και επιδόματος ανεργίας για όλους/ες, χωρίς προϋποθέσεις. Από την άλλη, αποτελεί κοινό μυστικό σε όλους τους/τις εργαζόμενους/ες ορισμένου χρόνου στο ευρύτερο δημόσιο το «κλείσιμο του ματιού» από τους δημοτικούς άρχοντες: μπορούν να ελπίζουν ότι κάτι θα γίνει ειδικά για την περίπτωση τους, ώστε να ανανεωθούν οι συμβάσεις τους. Η ίδια, μάλλον **πελαταική, παρά ταξική**, λογική πρόσδεσης των συμβασιούχων στις πιέσεις των κομμάτων προς το «κράτος-πατέρα» για ανανέωση/μονιμοποίηση εφαρμόστηκε με ιδιαίτερη ζέση και από την κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ και τα τοπικά παραρτήματα των αριστερών κομμάτων στους δήμους.

Στην περίπτωση μας, όμως, μιλάμε για προγράμματα «μαθητείας»/workfare της Ε.Ε. κι όχι για συμβάσεις ορισμένου χρόνου, πληρωμένες από τον κρατικό προϋπολογισμό. Αυτή η «λεπτομέρεια» δεν επηρέασε καθόλου την δράση των εργατοπατέρων που σκορπούσαν αυταπάτες ότι είναι δυνατή η παράταση του διαστήματος εργασίας χωρίς να υπάρξει **δομική σύγκρουση** με την ίδια την λογική των προγραμμάτων. Μέσα στα συντονιστικά, και παρά τις επίμονες ερωτήσεις αρκετών εργαζομένων στα προγράμματα, πολιτικά στελέχη και συνδικαλιστές ισχυρίζονταν σε όλους τους τόνους ότι είναι όχι μόνο εφικτή η παράταση, αλλά και ότι έχει ήδη εφαρμοστεί για άλλα προγράμματα στο παρελθόν. Οι ρυθμίσεις Κατρούγκαλου που παρέτειναν την σύμβαση ορισμένου χρόνου εργαζομένων σε κάποιους δήμους, παρουσιάστηκαν ως ένα παράδειγμα προς μίμηση, άσχετα με τις ενστάσεις που ακούγονταν από τα κάτω ότι οι εργαζόμενοι αυτοί δεν υπάγονται στο ίδιο καθεστώς με τους «ωφελομένους». Η εμμονή αυτή με την παράταση δείχνει πως όποιοι την επέβαλλαν ως κεντρική πολιτική «γραμμή» του αγώνα δεν αντιλαμβάνονται ούτε στο ελάχιστο τη φύση των προγραμμάτων αυτών.

Η εφαρμοζόμενη πολιτική, από πλευράς της χρηματοδοτούσας Ε.Ε., έχει ως στόχο την παροχή προνοιακών επιδομάτων έναντι της προσφοράς εργασίας

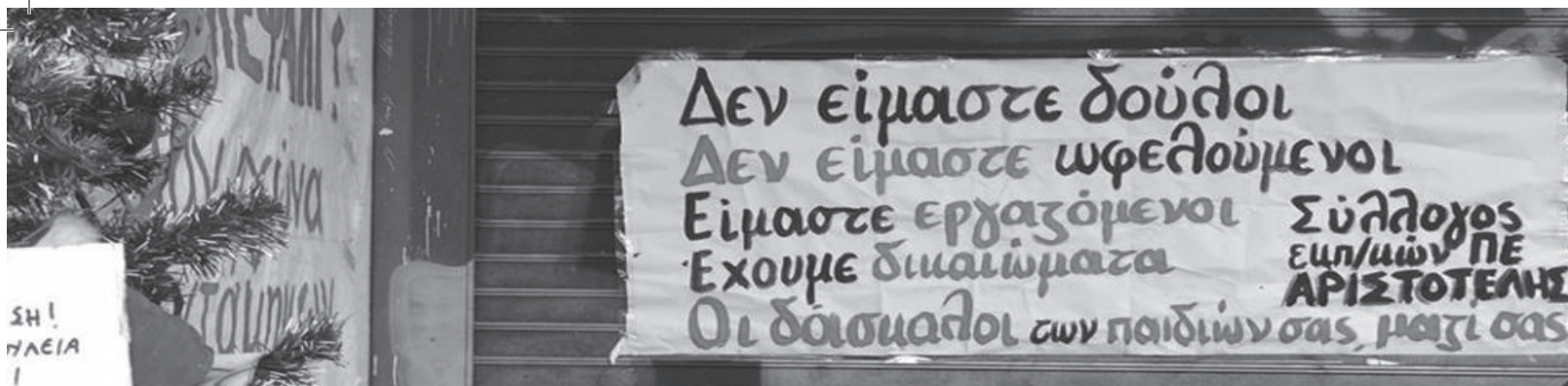
Οδηγός Επιβίωσης στα προγράμματα «κοινωφελούς εργασίας»

nofeloumeni.gr

Σεπτέμβριος 2015

Ο Οδηγός επιβίωσης στα προγράμματα «κοινωφελούς εργασίας» εκδόθηκε από τη συνέλευση ΝΟ Ωφελοόμενοι/ες σε 1000 αντίτυπα τον Σεπτέμβριο του 2015 και μοιράστηκε στους χώρους εργασίας και τις κινητοποιήσεις των «κοινωφελών» των δήμων. Αποτελεί τη συσσωρευμένη εμπειρία για τις εργατικές διεκδικήσεις που μπορούν να αναπτυχθούν στο δεδομένο γκρίζο θεσμικό πλαίσιο, των «κοινωφελών» των προηγούμενων χρόνων που συμμετείχαν στην Συνέλευση ανέργων/εργαζόμενων στην κοινωφελή εργασία και τα προγράμματα ΟΑΕΔ/ΕΣΠΑ (ΣΥΝΕΚΟΧ). Η συνέλευση ΝΟ Ωφελοόμενοι/ες αποτελεί μετεξέλιξη της ΣΥΝΕΚΟΧ και αποτελείται από πρωην/νυν/μελλοντικούς «ωφελομένους/ες» άνεργους/ες σε κοινωφελή προγράμματα και voucher που αντιλαμβάνονται τους εαυτούς τους ως εργαζόμενους/ες, καθώς κι ότι αυτή η συνθήκη εργασίας ως «ωφέλεια» είναι μόνιμη, είναι μια συνθήκη που υπάρχει στο μέλλον για όλους μας. Συναντιέται κάθε Δευτέρα στις 19:30 στα γραφεία του ΣΜΕΔ (Σύλλογος Μεταφραστών Επιμελητών Διορθωτών) στα Εξάρχεια (Μαυρομικάλη και Μαυρική). Για περισσότερα βλ. <http://nofeloumeni.gr/>

εκ μέρους των «ωφελοούμενων» ανέργων, με σκοπό δηλαδή να παραμείνουν άνεργοι χωρίς να δικαιούνται επίδομα ανεργίας κι όχι να αποκτήσουν μέσω της εργασίας τα απαραίτητα ένσημα ώστε να επιδοτούνται χωρίς να δουλεύουν. Η ανατροπή αυτής της πολιτικής δεν μπορεί παρά να περνάει μέσα από την κατάργηση των προγραμμάτων (και την αντικατάστασή τους από «κανονικές» σχέσεις εργασίας) κι όχι της πίεσης να παραταθεί/μονιμοποιηθεί η παρουσία τους στο δημόσιο. Άλλωστε, από την στιγμή, που οι δήμοι δέχονται πληρωμένη από το ΕΣΠΑ εργασία, δεν τους κοστίζει τίποτα να ζητάνε από το κράτος την μονιμοποίηση των «ωφελοούμενων», όπως και κάναν (μέσω της ΚΕΔΕ) προσποιούμενοι τους φίλους των εργαζομένων.

Ταυτόχρονα όμως, οι μορφές αγώνα που με πίεση επικράτησαν δείχνουν να μην λαμβάνουν υπόψη τους τη δυναμική του ίδιου του υποκειμένου που δίνει τον αγώνα. Επίσης δείχνουν μια απλοϊκή πίστη στη μαζικοποίηση του αγώνα, συνέχεια της αντι-μνημονιακής μαζικοποίησης, χωρίς όμως να έχουν να προτείνουν **πρακτικούς τρόπους** για τη στήριξη των αγωνιζόμενων και τη δημιουργία δεσμών αλληλεγγύης μεταξύ τους. Σαν όλα αυτά να είναι δεδομένα: Ήδη μέσα στα συντονιστικά οι εργατοπατέρες ρίχνουν τη γραμμή για «παραμονή στην εργασία μετά τη λήξη της», με υπονοούμενα για καταλήψεις εργασιακών χώρων με στόχο πάντοτε τη μονιμοποίηση. Στο συντονιστικό του Δήμου Αθηναίων ακούγεται από το κοινό η απλή ερώτηση: «εντάξει, εγώ να μείνω στην εργασία μου αρνούμενη να φύγω, αλλά ποιός θα με στηρίξει;» Η απάντηση είναι ότι οι μάζες των «τριανταδύο χιλιάδων» κοινωφελών είναι στο δρόμο και θα ξεσηκωθούν με τη λήξη των προγραμμάτων.

Ενώ λοιπόν μέχρι τον Νοέμβριο του 2015, κυβέρνηση και δήμοι προσποιούνταν ότι «κάτι θα γίνει» και οι εργατοπατέρες «κλιμακώνουν» τον αγώνα με κορώνες για τελική νίκη, τον Δεκέμβριο η υπουργός Ρ. Αντωνοπούλου παραδέχεται ότι δεν είναι δυνατή η ανανέωση του διαστήματος εργασίας λόγω της φύσης των ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Όταν οι πρώτοι πεντάμηνοι αρχίζουν να απολύονται λίγο πριν τα Χριστούγεννα, το ΠΑΜΕ οργανώνει μια τελευταία κινητοποίηση και αποχωρεί. Το «Συντονιστικό Πενταμήνων και Συμβασιούχων Αττικής» από την άλλη αποφασίζει την όξυνση των κινητοποιήσεων, μέσω της κατασκήνωσης των απολυμένων «πενταμηνιτών» έξω από το Υπουργείο στη Σταδίου. Η μορφή αυτού του αγώνα αντιγράφει ουσιαστικά την πετυχημένη (μετά τη νίκη του ΣΥΡΙΖΑ) κινητοποίηση των καθαριστριών έξω από το Υπουργείο Οικονομικών. Επιχειρείται έτσι η συσπείρωση ενός διάχυτου στην Αττική υποκειμένου στο κέντρο της μητρόπολης σε μια συμβολική, κατά κύριο λόγο, κινητοποίηση διαρκείας, που προσπαθεί να απευθυνθεί στην κοινωνία μέσω της εικόνας του απελπισμένου συμβασιούχου που πετιέται

στον δρόμο Χριστουγεννιάτικα. Αν και έτσι γίνεται δυνατή η στοιχειώδης επικοινωνία μεταξύ αγωνιζόμενων κομματιών που διαμαρτύρονται στο κέντρο και οι συνδικαλιστικές δυνάμεις της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς αναλαμβάνουν την έκδοση ψηφισμάτων στήριξης της κινητοποίησης από άλλους κλάδους, ωστόσο **στην καθημερινότητα του αγώνα** δεν μπορεί παρά να επικρατεί η απομόνωση των πιο «ψημένων» αγωνιστών που πραγματοποιούν βάρδιες στο κρύο της Σταδίου από την μεγάλη μάζα των «ωφελοούμενων» που γυρίζει απογοητευμένη σπίτι της. Μετά από λίγες εβδομάδες η κινητοποίηση έληξε, με τους λίγους αγωνιστές που κράτησαν μέχρι τέλους να ενσωματώνονται στις πρωτοβουλίες της ΑΝΤ.ΑΡ.ΣΥ.Α γύρω από την απόσυρση του νομοσχεδίου για το ασφαλιστικό.

Συνοψίζοντας, οι «κοινωφελείς» του 2015 πραγματοποίησαν την πιο μαζική/δυναμική κινητοποίηση «ωφελοούμενων» ανέργων που έχουμε δει μέχρι στιγμής, αφήνοντας μια σημαντική παρακαταθήκη για τους μελλοντικούς αγώνες. Ο αγώνας τους όμως δεν κατάφερε να ξεπεράσει **τα όρια που συναντάμε στους αγώνες των εργαζόμενων του δημοσίου από άποψη δομών, περιεχομένων και μέσων**. Όσον αφορά τις δομές, οι κοινότητες αγώνα που φτιάχτηκαν δεν κατάφεραν να ξεφύγουν από την κομματική αγκαλιά των εργατοπατέρων των δήμων, που ανέλαβαν την προώθηση των κινητοποιήσεων. Όσον αφορά τα περιεχόμενα, επικράτησε η συντεχνιακή λογική του συμβασιούχου που ασκεί πολιτική πίεση για ανανέωση της σύμβασης του, και της ανάπτυξης συμμαχιών πελατειακού τύπου με τους δήμους, χωρίς να γίνεται **εφικτή η σύνδεση με τα υπόλοιπα κομμάτια των ανέργων**, των voucherάδων του ιδιωτικού τομέα, των πρώην και μελλοντικών «ωφελοούμενων», που απλά περιμένουν να έρθει η σειρά τους. Όσον αφορά τα μέσα αγώνα, κυριάρχησε η λογική της συμβολικής κινητοποίησης κεντρικού τύπου, που επιδιώκει τη δικαίωση της προσπαθώντας να διεγείρει τις ευαισθησίες της «αριστερής» κυβέρνησης, χωρίς να δοκιμαστούν πιο **άμεσες κινητοποιήσεις έμπρακτης πίεσης**, μπλοκαρίσματος των καπιταλιστικών σχέσεων στους χώρους εργασίας και στις γειτονίες των εκμεταλλευομένων (π.χ. καταλήψεις δημαρχείων).

Σκοπός εδώ δεν είναι η αφ' υψηλού κριτική, αλλά η επισήμανση των ορίων που θα ορθωθούν μπροστά μας και στους μελλοντικούς αγώνες. Ο πάλαι ποτέ υπέρμαχος των δικαιωμάτων της γενιάς των 700 ευρώ ΣΥΡΙΖΑ κατά τραγική ειρωνεία έχει αναλάβει την εξάπλωση του μοντέλου της κοινωφελούς εργασίας, των voucher και του συνδεδεμένου με αυτά ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, μιας και είναι τα μόνα προνοιακά επιδόματα που του παρέχει τζάμπα η ΕΕ. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο, όπου επίσης το workfare μονιμοποιείται ως μοντέλο

διαχείρισης κρίσεων όπως η προσφυγική [5], οι αγώνες των «ωφελομένων» έχουν τη δύναμη να επηρεάσουν τους όρους της έμπρακτης διαμόρφωσης του.

Ως αποτέλεσμα των φετινών αγώνων, στο νομοσχέδιο που έγινε γνωστό ως «παράλληλο πρόγραμμα» κατοχυρώθηκαν οι άδειες των κοινωφελών, η αποζημίωση για εργατικό ατύχημα, η απαγόρευση εργασίας σε απορριμματοφόρα, η αύξηση του διαστήματος απασχόλησης σε οχτώ μήνες (εφ' όσον συγχρηματοδοτεί το παραπάνω διάστημα το ελληνικό κράτος). Αυτές οι μικρές νίκες δεν μπορούν να αποδοθούν αποκλειστικά στη συριζέικη διαχείριση, άλλωστε πρόκειται για θεσμικές αλλαγές που ξεκίνησαν επί Σαμαρά. Ωστόσο αυτά τα μικρά κέρδη περικυκλώνουν τη συνθήκη της «ωφέλειας» που στον πυρήνα της όμως ακόμα παραμένει οχυρωμένη απέναντι στις εργατικές διεκδικήσεις. Για παράδειγμα, οι δύο μέρες άδειας το μήνα ονομάζονται «απουσίες» κι έτσι συνεχίζουν να αντιμετωπίζονται ως εξαίρεση από το εργατικό δίκαιο, δεν μπορούμε οπότε να επικαλεστούμε αυτήν την κατάκτηση ώστε να αλλάξει η «μαθητειακή» φύση των προγραμμάτων. Στο πραγματικό σύνταγμα όμως των εργασιακών σχέσεων οι «ωφελοόμενοι» του δημοσίου μπορούν πλέον να μην εργάζονται όσες μέρες δεν εργάζονται και οι μόνιμοι συνάδελφοί τους. Ένα ενδιαφέρον ερώτημα είναι αν θα μπορούσαν άραγε οι «ωφελοόμενοι/ες» με voucher του ιδιωτικού τομέα να επικαλεστούν αυτές τις εργατικές κατακτήσεις και για λογαριασμό τους. Η απάντηση όμως χρειάζεται αγώνες που να μπορούν να κυκλοφορήσουν πέρα από το στενό διάστημα της απασχόλησης των «ωφελομένων» ανέργων στον δημόσιο τομέα και να αποτελέσουν όχημα συγκρότησης μόνιμων και σταθερών κοινοτήτων αγώνα αυτών.

πολυεργαλείο

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

¹ Βλ. Workfare: αγώνες ενάντια στην επιβολή της εργασίας ως 'ωφέλειας', Σ.Κυ.Α., Ιανουάριος 2015

² Βλ. "Απολογισμός του αγώνα ενάντια στα κοινωφελή" και "Για τον αγώνα των "κοινωφελών" στην ΗΔΙΚΑ" στο τ.7 της Σφήκας, Νοέμβρης 2014.

³ Η συγκεκριμένη δήμαρχος (Τ. Καφατσάκη) επέδειξε και ένα ιδιαίτερο είδος αριστερού χιούμορ απέναντι στον τραυματία συνάδελφο όταν αυτός της επισήμανε ότι θα έχει μόνιμο τραύμα σε ένα δάχτυλο του χεριού λόγω του εργατικού ατυχήματος. «Έτσι θα έχεις κάτι να μας θυμάσαι», του απάντησε

⁴ Στον «κόκκινο» Δήμο Καισαριανής, σε μοίρασμα του «οδηγού επιβίωσης» (βλ. εικόνα) μια «ωφελούμενη» μας πληροφόρησε ότι έχει φτιαχτεί μια επιτροπή από ένα μέλος του ΚΚΕ που αυτοανακηρύχθηκε εκπρόσωπος όλων, χωρίς να ρωτήσει κανέναν. Όπως είναι προφανές, αυτές οι επιτροπές κατήγγειλαν σε γενικό επίπεδο τις μορφές αυτές απασχόλησης, αφήνοντας στο απυρόβλητο τους «κόκκινους» δημάρχους που, όπως όλοι, εκμεταλλεύονταν την πληρωμένη από την Ε.Ε. εργασία των ανέργων

⁵ Το επόμενο διάστημα αναμένεται η στελέχωση των «Hot spots» με 5.000 περίπου κοινωφελείς εργαζόμενους, για τους οποίους προβλέπεται και η πρώτη μισθολογική αύξηση για βραδινή εργασία (το πολύ 619 ευρώ μηνιαίας). Ταυτόχρονα, τα επόμενα κοινωφελή προγράμματα σε δήμους απευθύνονται σε μακροχρόνια άνεργους, περιοχών με υψηλά ποσοστά ανεργίας, (προκαλώντας την αντίδραση των υπόλοιπων δήμων που χάνουν το τζάμπα εργατικό δυναμικό) υποτίθεται με σκοπό την βελτίωση των ικανοτήτων τους εξεύρεσης εργασίας (οι «ωφελοόμενοι» θα μπορούν να επιλέξουν ανάμεσα στην πενήνήμερη εργασία ή την παρακολούθηση ενός εβδομαδιαίου σεμιναρίου κατάρτισης). Αναλυτικά για τις αλλαγές που επιχειρούνται βλ. «Κοινωφελής εργασία και «παράλληλο πρόγραμμα»: Νεοφιλελευθερισμός με αριστερό προσωπείο» στο http://nofeloumeni.gr/2016/04/01/koinofeli_parallilo_neifilele_aristero_prosopeio/

Οι αγώνες για την στέγαση στις Ιταλικές μητροπόλεις

μια συζήτηση με καταληψίες σπιτιών από τη Ρώμη και το Μιλάνο

Τα τελευταία χρόνια οι αγώνες γύρω απ' την κατοικία αποκτούν όλο και πιο κεντρικό χαρακτήρα στο ιταλικό ανταγωνιστικό κίνημα. Η κρίση της κοινωνικής αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης, όπως προκύπτει από την καπιταλιστική αναδιάρθρωση και τις πολιτικές λιτότητας της κυβέρνησης Ρέντσι, έχει όλο και πιο έντονες υλικές συνέπειες στην καθημερινότητα των εκμεταλλευόμενων. Οι καταλήψεις σπιτιών, μια ριζοσπαστική πρακτική με μεγάλη παράδοση στην ταξική πάλη στην Ιταλία, οργανώνονται με τη μορφή πολυεθνικών κοινοτήτων αγώνα που προσπαθούν από την μία πλευρά να καλύψουν την πρακτική ανάγκη της στέγασης, κι απ' την άλλη να δημιουργήσουν κοινωνικές σχέσεις αλληλεγγύης και μοιράσματος στις γειτονιές των ιταλικών πόλεων. Οι μορφές και τα περιεχόμενα του αγώνα, όπως η οργάνωση της καθημερινότητας σε επίπεδο γειτονιάς με επίκεντρο την κάλυψη αναγκών, η συλλογική άμυνα απέναντι στις εξώσεις, η συμμετοχή μεταναστών και μεταναστριών και η αντίσταση στα real estate σχέδια και τον εξευγενισμό, μπορούν και ελπίζουμε να αποτελέσουμε πηγή έμπνευσης και προβληματισμού για τους αγώνες μας στο εδώ και το τώρα.

Τον περασμένο Οκτώβριο βρεθήκαμε στην Ιταλία με τους συντρόφους Φ και Α και τη συντρόφισσα Τ, και συζητήσαμε για τους αγώνες γύρω από το ζήτημα της στέγασης στις πόλεις της Ιταλίας, και συγκεκριμένα στη Ρώμη και το Μιλάνο. Η συζήτηση ξεκίνησε σ' ένα απ' τα κατειλημμένα διαμερίσματα της γειτονιάς Tuscolano στην ανατολική Ρώμη, και συνεχίστηκε αργότερα εξ' αποστάσεως μέσω email. Τις συνεντεύξεις πήρε, μετέφρασε και επιμελήθηκε ως κείμενο ο Agesilaus Santander. Ευχαριστούμε τα μέλη από τα παιδιά της γαλαρίας που συνέβαλαν στη μετάφραση μέρους του κειμένου από τα ιταλικά.

Το ζήτημα της κατοικίας και η κρίση του κοινωνικού κράτους

Το Μιλάνο είναι μία πόλη στην οποία το χρηματιστηριακό κεφάλαιο κερδοσκοπεί πάνω στο ζήτημα της στέγασης, επομένως κατασκευάζονται πολλά νέα σπίτια και ακόμα περισσότερα παραμένουν άδεια. Αυτό έχει ως συνέπεια τα ενοίκια στο Μιλάνο να είναι πολύ υψηλά, επειδή ο σκοπός τους είναι να εξαρτήσουν τα άτομα από στεγαστικά δάνεια ή γενικότερα δάνεια από τις τράπεζες. Από την άλλη μεριά, υπάρχει μία μεγάλη ζήτηση κατοικιών από μέρους ενός ετερογενούς φάσματος προσώπων (από φοιτητές εκτός έδρας μέχρι οικογένειες μεταναστών). Η κατασκευή κατοικιών από το κράτος ακολουθεί την ίδια τάση με αυτήν στην υπόλοιπη Ιταλία με κάποιες αρνητικές ιδιαιτερότητες. Στην Ιταλία εγκαταλείπεται σταδιακά η κατασκευή λαϊκών κατοικιών από το κράτος και καταστρέφεται το κράτος πρόνοιας

που συνδέεται με την κατοικία, το οποίο στο παρελθόν αντιπροσώπευε ένα σημαντικό κομμάτι του ιταλικού κοινωνικού κράτους, καθώς εγγυούταν για ένα μεγάλο κομμάτι του προλεταριάτου μία ασφάλεια σε σχέση με τη στέγασή του.

Στη Ρώμη το ζήτημα της στέγασης είναι πραγματικά πολύπλοκο. Η πόλη έχει μια μεγάλη παράδοση καταλήψεων στέγης. Πρόκειται για μια πόλη που άρχισε να αναπτύσσεται μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, με τον πληθυσμό της να διπλασιάζεται κάθε δέκα περίπου χρόνια. Πολύς κόσμος ήρθε να για να ζήσει στη Ρώμη από την επαρχία, από άλλες περιοχές της Ιταλίας, και συχνά ήταν αδύνατον να βρουν ένα κανονικό σπίτι, οπότε άρχιζαν να μένουν σε παράγκες. Το '60 και το '70 ο κόσμος άρχισε να φεύγει απ' τις παράγκες και να καταλαμβάνει διαμερίσματα στην πόλη. Τώρα η πόλη συνεχίζει να μεγαλώνει διαρκώς, χτίζονται νέες γειτονιές, συνήθως χωρίς κοινόχρηστους χώρους, δίπλα σε μεγάλα mall, κι ο φτωχός κόσμος διώχνεται απ' τις παλιές του γειτονιές και πηγαίνει όλο και πιο μακριά απ' το κέντρο.

Εδώ και είκοσι χρόνια στο Μιλάνο η κατασκευή λαϊκών πολυκατοικιών πρώτα εγκαταλείφθηκε με την πρόθεση να ιδιωτικοποιηθεί ή να ξεπουληθεί η περιουσία της από το κράτος. Επιπλέον, στο Μιλάνο η εταιρεία στην οποία έχει ανατεθεί η διαχείριση των λαϊκών πολυκατοικιών έχει στο ιστορικό της ατελείωτες ιστορίες διαφθοράς και σχέσεων με τα συμφέροντα των τοπικών πολιτικών κομμάτων (Λίγκα του Βορρά) και τη μαφία. Αυτό έχει ως συνέπεια να υπάρχουν, μόνο στην πόλη μας, περισσότερες από 23.000 οικογένειες στη λίστα αναμονής, ενώ 10.000 λαϊκές πολυκατοικίες παραμένουν κενές, με έναν μεγάλο αλλά απροσδιόριστο αριθμό ανθρώπων να μην μπορούν ούτε καν να έχουν πρόσβαση στη λίστα αναμονής και, ιδιαίτερα στα προάστια, εγκαταλελειμμένες πολυκατοικίες που ερημώνουν.

Στη Ρώμη υπάρχουν πολλές δημόσιες κατοικίες που χτίστηκαν τις τελευταίες δεκαετίες, και χωρίζονται σε δύο κατηγορίες. Η πρώτη είναι η κλασική δημόσια στέγαση. Είσαι φτωχός και χρειάζεσαι σπίτι, και το κράτος σου δίνει σπίτι. Μια άλλη μορφή δημόσιας στέγασης είναι τα κτίρια που ανήκουν σε έναν δημόσιο οργανισμό, όπως το κτίριο που μένουμε αυτήν τη στιγμή, ο οποίος τα δίνει με χαμηλό ενοίκιο σε κόσμο που εμπλέκεται ή ανήκει σ' αυτόν τον οργανισμό. Για παράδειγμα, ο οργανισμός που έχει αυτό εδώ το κτίριο προασπίζεται τα συμφέροντα των μικρο-αφεντικών, οπότε αν ήσουν μαγαζάτορας θα μπορούσες να έχεις πρόσβαση σε ένα τέτοιο διαμέρισμα. Υπάρχει κόσμος στο κτίριο που πληρώνει 220 ευρώ ενοίκιο, δηλαδή σχεδόν τίποτα γι' αυτήν τη γειτονιά. Υπάρχουν και άστεγοι στην πόλη, και υπάρχουν και κάποια μέρη γι' αυτούς που συνήθως τα διαχειρίζεται η εκκλησία.

Δεν ξέρω πόσοι ακριβώς, αλλά σίγουρα αυξάνονται. Τα ενοίκια είναι πολύ ψηλά. Η πόλη είναι συνεχώς σε κατάσταση στεγαστικής κρίσης, με πολλά διαμερίσματα ανοίκιαστα ώστε να ανέβουν οι τιμές. Για παράδειγμα, ένα σπίτι με τρία δωμάτια έξω απ' το κέντρο είναι 1200 ευρώ. Ή ένα φοιτητικό δωμάτιο κοντά στο πανεπιστήμιο είναι 400 ευρώ.

Η κρίση έχει επηρεάσει πολύ αρνητικά όλη αυτήν την κατάσταση. Η αναζήτηση δημόσιας κατοικίας είναι σε πολλές περιπτώσεις άμεση συνέπεια της απόλυσης από τη δουλειά. Ή επειδή έχουν αυξηθεί τα ενοίκια λόγω “αναβάθμισης” των προαστίων. Οπότε ο κόσμος φεύγει από τις “καλές” γειτονίες και πηγαίνει πιο περιφερειακά. Τα τελευταία χρόνια πολλοί ιδιοκτήτες σπιτιών κάνουν πλέον κανονικά συμβόλαια με τους ενοίκους, οπότε η συνθήκη του ενοικίου γίνεται πιο νομότυπη. Παλιότερα, πάρα πολλά σπίτια νοικιάζονταν “μαύρα”, χωρίς συμβόλαιο.

Με την εξαίρεση των ρομά, δεν βλέπεις άστεγους που μένουν στο δρόμο, αλλά πολύς κόσμος εξαιτίας και της κρίσης δεν μπορεί να πληρώσει το νοίκι (ούτε καν αυτό που πληρώνεις στις λαϊκές πολυκατοικίες) και επομένως προσπαθεί να τα βολέψει όπως μπορεί. Υπάρχουν πολλές περιπτώσεις ατόμων ή οικογενειών που μένουν σε υπόγεια ή σε αυτοκίνητα.

Στην πραγματικότητα δεν υπάρχει κρατική πολιτική για τη στέγαση, δεν υπάρχει καμία χρηματοδότηση για δημόσιες κατοικίες, οπότε όλο και λιγότερα κτίρια χτίζονται για κόσμο που το έχει ανάγκη – και οι λίστες αναμονής είναι τεράστιες. Έτσι πολύς κόσμος καταλαμβάνει διαμερίσματα, λύνοντας μόνος του το πρόβλημα. Αυτή η πρακτική είναι τόσο διαδεδομένη στη **Ρώμη** που μέχρι τώρα ήταν σε μεγάλο βαθμό ανεκτή από τους επίσημους θεσμούς.

Αυτό αλλάζει με τον νέο νόμο της κυβέρνησης Ρέντσι που λέγεται “**άρθρο 5**”. Αυτός ο νόμος λέει ότι αν μένεις σε κατειλημμένο σπίτι δε μπορείς να έχεις ρεύμα και θέρμανση, δε μπορείς να δηλώσεις τόπο κατοικίας, κι επομένως δεν μπορείς να έχεις πρόσβαση στην δημόσια υγεία, δεν μπορείς να στείλεις τα παιδιά σου στο σχολείο, και δεν μπορείς να πάρεις άδεια παραμονής αν είσαι μετανάστης ή μετανάστρια. Η μέχρι στιγμής εφαρμογή αυτού του νόμου δεν είναι ούτε ξεκάθαρη ούτε ενιαία... ίσως γιατί ξέρουν ότι αν τον εφαρμόσουν 100% ο κίνδυνος εξέγερσης είναι μεγάλος!

Η κοινωνική σύνθεση των κατειλημμένων γειτονιών

Η γειτονιά μας εδώ στη **Ρώμη**, το **Tuscolano**, είναι μια απ' τις πιο πυκνοκατοικημένες στην Ευρώπη – αν όχι η πιο πυκνοκατοικημένη. Υπάρχουν πάρα πολλά κατειλημμένα σπίτια, και πολύς κόσμος που έχει κάνει κατάληψη εδώ και χρόνια πλέον έχει και το νόμιμο δικαίωμα να μένει σ' αυτό το διαμέρισμα. Οι καταλήψεις δεν εκκινούν από πολιτικά κίνητρα. Εδώ οι πάντες καταλαμβάνουν σπίτια και θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο κόσμος του κινήματος μόλις τα τελευταία χρόνια έχει ξαναρχίσει να

καταλαμβάνει διαμερίσματα. Πιθανώς για να ξεπεράσει τα όρια του “στεκιού/κοινωνικού κέντρου”.

Η κοινωνική σύνθεση της γειτονιάς είναι πολύ περίπλοκη. Φτωχοί στην μία μεριά, πλούσιοι στην άλλη, αριστεροί, ακροδεξιόι, εγκληματίες, καλλιτέχνες, πολλά κοινωνικά κέντρα – μπορούμε να πούμε ότι η γειτονιά έχει τα πάντα. Η κατάσταση στα “μη-πολιτικά” κατειλημμένα σπίτια δεν είναι πάντα ξεκάθαρη, μερικές φορές παίζουν κομπίνες, με κόσμο που πληρώνεται για να ανοίξει ένα σπίτι ώστε να “ελέγχεται” η περιοχή. Δεν μιλάμε για καμιά μεγάλη μαφία, αλλά για μικρές εγκληματικές ομάδες. Την τελευταία δεκαετία υπάρχουν πάρα πολλοί μετανάστες στα κατειλημμένα σπίτια, μιας και είναι φυσικά το φτωχότερο κομμάτι της τάξης.

Για τους λόγους που εξηγήσαμε προηγουμένως, η κατάληψη διαμερισμάτων αποτελεί μία πολύ διαδεδομένη πρακτική στο **Μιλάνο** (ακόμα και από ιστορική άποψη, βλ. λόγου χάρη τη δεκαετία του '70) και δεν αποτελεί αποκλειστικά πρακτική του «χώρου» ή κόσμου που οργανώνεται. Σε όλες τις λαϊκές συνοικίες του Μιλάνου υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός καταλήψεων. Η κοινωνική σύνθεση αυτών των καταλήψεων αποτελείται από ένα μεγάλο τμήμα του προλεταριάτου που περιλαμβάνει οικογένειες τόσο Ιταλών όσο και μεταναστών, με τις δεύτερες να έχουν γίνει η πλειοψηφία τα τελευταία χρόνια. Οι ρομά, οι άραβες και οι λατινο-αμερικάνοι είναι εκείνοι με τη μεγαλύτερη παρουσία στις καταλήψεις στη συνοικία του **Giambellino**.

Η ανάγκη να καταλάβεις μία κατοικία είχε ως συνέπεια να εμφανιστεί σε μερικές γειτονίες μία περισσότερο ή λιγότερο οργανωμένη μαφία που παίρνει χρήματα για να ανοίγει διαμερίσματα στους μελλοντικούς καταληψίες ή συνδέει τα κατειλημμένα διαμερίσματα με τη διακίνηση ναρκωτικών. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η μαφία είναι ισχυρή επειδή διαθέτει διασυνδέσεις τόσο με την εταιρεία που διαχειρίζεται τις εργατικές πολυκατοικίες όσο και με την αστυνομία. Ευτυχώς στη γειτονιά που μένουμε δεν υπάρχει μία οργανωμένη μαφία γύρω από το ζήτημα της κατοικίας επειδή δεν είχε προλάβει να αποκτήσει στέρεες βάσεις πριν την άφιξή μας εκεί και στη συνέχεια η ύπαρξη της επιτροπής και οι δεσμοί αλληλεγγύης που αυτή δημιουργήσε, εμπόδισαν την ανάπτυξή της.

Η οργάνωση και τα μέσα αγώνα των καταληψιών

Αυτήν τη στιγμή έχουμε έξι κατειλημμένα διαμερίσματα. Είναι πολύ κοντά μεταξύ τους, ειδικά για μια πόλη σαν τη **Ρώμη**, δηλαδή βρίσκονται το πολύ 20 λεπτά το ένα απ' το άλλο. Μαζί με άλλες ομάδες απ' τη γειτονιά έχουμε φτιάξει ένα δίκτυο ενάντια στις εξώσεις (“rete antisfratto”) και συναντιόμαστε με κόσμο που έχει ανάγκη για σπίτι στην εβδομαδιαία μας συνέλευση, την οποία κάνουμε στην πολιτική κατάληψη BAM κάθε Πέμπτη. Η BAM έχει βιβλιοθήκη, κουζίνα και μπαρ. Κάποιες φορές βρισκόμαστε και ανοιχτά στη γειτονιά, ή βρισκόμαστε με κόσμο σε μπαρ, σε πάρκα και σε τοπικά μαγαζιά. Αν κάποιος χρειάζεται σπίτι, αρχίζουμε να ψάχνουμε μαζί για άδεια διαμερίσματα. Να διευκρινίσουμε επίσης ότι

τα κατειλημμένα σπίτια μας δεν βρίσκονται στην ίδια γειτονιά με την BAM, αν και βρίσκονται κοντά, αλλά με τη συνέλευση ενάντια στις εξώσεις καλύπτουμε μια ευρύτερη περιοχή που την ονομάζουμε “Roma Est” (Ανατολική Ρώμη).

Οι κοινωνικές σχέσεις στη γειτονία είναι διαλυμένες από τον καπιταλισμό, οπότε πρώτα και κύρια προσπαθούμε να οργανώσουμε πράγματα όπου ο κόσμος θα μπορεί να συναντηθεί και να συζητήσει. Θέλουμε να χτίσουμε σχέσεις αλληλεγγύης μεταξύ του κόσμου στη γειτονιά, και για να το κάνουμε αυτό έχουμε συνειδητοποιήσει ότι ο καλύτερος τρόπος είναι να δημιουργήσουμε “μη-πολιτικές” στιγμές, όπως το να φτιάχνουμε συλλογικά το πάρκο της γειτονιάς, να κάνουμε πάρτυ για παιδιά, να φτιάχνουμε εργαστήρια για επαγγελματικές δεξιότητες, οργανώσουμε μαθήματα Ιταλικών για μετανάστες. Ο κόσμος είναι πολύ καχύποπτος απέναντι στην πολιτική, και απέναντι στους αναρχικούς επίσης...

Ο στόχος που θέσαμε ως επιτροπή γειτονιάς και επομένως έθεσαν και όλοι οι σύντροφοι που μπήκαν σε αυτή την περιπέτεια στο **Giambellino**, είναι να οικοδομήσουμε γειτονίες όλο και πιο αυτόνομες και πιο επιθετικές απέναντι στη μητρόπολη, οι οποίες θα οικοδομούν καθημερινά πρακτικές αλληλεγγύης και αυτό-οργάνωσης προς μια επαναστατική κατεύθυνση. Φυσικά όλα αυτά ξεκινάνε από το ζήτημα της κατοικίας και αρχίσαμε να οργανωνόμαστε για να αντισταθούμε στις εξώσεις και για να βοηθήσουμε τον κόσμο να κάνει καταλήψεις διαμερισμάτων. Αυτό επέτρεψε το σχηματισμό ενός ισχυρού πυρήνα αλληλεγγύης στη γειτονιά και διέυρνε τις προοπτικές του πέρα από το ζήτημα της στέγασης, θέτοντας το ζήτημα των κοινών αναγκών και της δημιουργίας από κοινού ενός διαφορετικού τρόπου ζωής. Από τα πρώτα συλλογικά γεύματα για να απαντήσουμε στην ανάγκη κοινωνικότητας στις λαϊκές γειτονίες περάσαμε στην απασχόληση των παιδιών μετά το σχολείο ή στην ιδέα ενός λαϊκού ιατρείου για εκείνους τους προλετάρους, και ειδικά για τους μετανάστες, που δεν έχουν πρόσβαση στην πρωτοβάθμια υγειονομική περίθαλψη. Τώρα έχουμε αρχίσει να συγκεκριμενοποιούμε κάπως περισσότερο όλα αυτά και να τα μετατρέπουμε όλο και περισσότερο σε μια συλλογική δέσμευση της επιτροπής και όλο και λιγότερο σε ένα καθήκον της στράτευσης των πολιτικοποιημένων συντρόφων.

Η πληροφόρηση και η προπαγάνδα πάνω στο ζήτημα της από κοινού οργάνωσης και η δημιουργία δεσμών αλληλεγγύης στη γειτονιά αποτέλεσαν το υπόβαθρο όλης αυτής της δουλειάς και επομένως όλες οι στιγμές συνάντησης, τόσο οι πιο «επίσημες», όπως οι εβδομαδιαίες συνελεύσεις, όσο και η παρουσία στις αγορές και τα μπαρ της περιοχής, επέτρεψαν την πραγματοποίηση όλων αυτών. Είναι προφανές ότι μόνο με την παρουσία συντρόφων που επέλεξαν να κατοικήσουν σε σπίτια της γειτονιάς, θα ήταν δυνατό να ξεκινήσει όλη αυτή η συλλογική δουλειά. Θα μπορούσαμε να πούμε πολλά πράγματα πάνω στις μορφές που προσπαθούμε να εφαρμόσουμε για να οργανωθούμε, αλλά είναι σημαντικό να υπογραμμίσουμε ότι το γεγονός ότι ξεκινάει κανείς από τις συγκεκριμένες συνθήκες φτώχειας και από τις ανάγκες των κατοίκων μιας γειτονιάς, δεν σημαίνει

ότι πρέπει να πέφτει στη φιλανθρωπία ή στη δημιουργία σχέσεων εξάρτησης, αλλά πρέπει να ενεργοποιεί την από κοινού συνειδητοποίηση και ανάληψη ευθυνών, η οποία στο κέντρο της λογικής της τη συμμετοχή όλων των καταληψιών.

Η απειλή των εξώσεων και τα όρια του αγώνα

Το περασμένο φθινόπωρο στο **Μιλάνο** διεξήχθη μία τεράστια εκστρατεία εξώσεων από τους θεσμούς, η οποία αποδείχθηκε τελείως αποτυχημένη και, αντίθετα, δημιούργησε εστίες αντίστασης σε διάφορες περιοχές στα προάστια της πόλης. Στη συνέχεια, χάρη στη δυναμική που εκδηλώθηκε στις γειτονίες του Μιλανου, υπήρχε κόσμος σε κάθε έξωση, προσπαθώντας να την ματαιώσουν ή τουλάχιστον να την καταστήσουν αρκετά δύσκολη για την αστυνομία. Μετά από κάθε έξωση γινόταν η προσπάθεια να οργανωθεί η επανακατάληψη του σπιτιού για να δοθεί μία άμεση απάντηση τόσο από πολιτική άποψη όσο και από τη σκοπιά των αναγκών των καταληψιών. Προφανώς αυτό δεν είναι πάντα εφικτό, επειδή οι δυνάμεις που παρατάσσουν οι κατασταλτικοί μηχανισμοί τόσο από δικαστική άποψη (μηνύσεις, συλλήψεις) όσο και από πρακτική άποψη με την παρουσία πολυάριθμων αστυνομικών, ενδέχεται να είναι συντριπτική.

Το εντονότερο όριο του αγώνα, τόσο στη **Ρώμη** όσο και γενικότερα, είναι ότι μπορούμε να μπλοκάρουμε τις εξώσεις “μόνο” στην περίπτωση που είμαστε περισσότεροι απ’ τους μπάτσους. Αν έρθουν με δύο-τρία περιπολικά, τους διώχνουμε. Αλλά αν έρθουν

με 40-50 μπάτσους, είναι αδύνατον να μπλοκάρεις την έξωση. Οπότε μερικές φορές όταν ξέρουμε ότι δε μπορούμε να σταματήσουμε μια έξωση, προσπαθούμε να δημιουργήσουμε προβλήματα αλλού. Μια πορεία στη γειτονιά, ένα μπλοκάρισμα δρόμου, μια κατάληψη δημόσιου κτιρίου. Πρέπει να είμαστε δημιουργικοί. Και πάντα επιλέγουμε την τακτική που θα χρησιμοποιήσουμε ανάλογα με την κάθε έξωση, γιατί κάθε κατάσταση είναι πάντα διαφορετική.

Οι αντιφάσεις είναι πολλές. Πρώτα απ' όλα, συναντούμε συχνά πολύ απεγνωσμένους ανθρώπους, και μερικές φορές είναι δύσκολο να φτιάξεις σχέσεις αλληλεγγύης μαζί τους. Μπορεί να δουλεύουν όλη μέρα και να θέλουν απλά να τους λύσουμε το πρόβλημα με το σπίτι. Ένα άλλο πρόβλημα είναι ότι πολλές φορές δεν μπορούμε να δώσουμε λύσεις για τις οικογένειες που έχουν υποστεί έξωση. Μπορούμε να αντισταθούμε μαζί μέχρι ενός σημείου, αλλά μερικές φορές δεν καταφέρνουμε να βρούμε άλλο χώρο. Κάποιες φορές, παρά τις προσπάθειες που κάνεις, σε βλέπουν απλά ως κάποιον που τους βοηθάει, σαν φιλανθρωπία. Είναι δύσκολο να βρεις Ιταλούς και να χτίσεις σχέσεις αλληλεγγύης με μετανάστες. Μερικές φορές οι πολιτισμικές και γλωσσικές διαφορές μοιάζουν αξεπέραστες.

Το να κάνεις πολιτική δουλειά σε μία λαϊκή γειτονιά σημαίνει ότι δεν πρέπει να πέσεις στο μύθο των προϋπαρχόντων δεσμών αλληλεγγύης, αλλά ότι πρέπει να αντιμετωπίσεις μία κοινωνική αθλιότητα, η οποία μπορεί και να μεταφραστεί σε έναν πόλεμο μεταξύ φτωχών ή και στην προσπάθεια να εξαπατήσεις τους άλλους για να την βολέψεις ατομικά. Στη διάρκεια της σύντομης εμπειρίας της επιτροπής, έτυχε να συναντήσουμε διφορούμενα πρόσωπα τα οποία προσπάθησαν να εκμεταλλευτούν την εμπιστοσύνη που τους έδειξαν τα μέλη της. Ακόμα και σήμερα υπάρχουν προβλήματα που προκύπτουν από μάτσο και σεξιστικές συμπεριφορές, οι οποίες σχετίζονται και με τις πολιτισμικές καταβολές των καταληψιών. Ωστόσο όλες αυτές οι αντιφάσεις μπορούν να ξεπεραστούν μόνο με ένα διαρκή διάλογο μέσα στον αγώνα και, κυρίως, μόνο εάν όλο και περισσότεροι καταληψίες πάρουν την οργάνωση του αγώνα στα χέρια τους.

Η κατάληψη στέγης ως κοινωνική ανάγκη και ως κοινότητα αγώνα

Προφανώς το γεγονός ότι ζούμε και εμείς σε κατελημμένα σπίτια στις γειτονιές είναι τόσο μία ανάγκη όσο και μία αναγκαιότητα από τη στιγμή που θέλαμε να ζήσουμε αυτή την περιοχή και τον αγώνα κατά τρόπο επαναστατικό. Τον τελευταίο χρόνο αυτός ο αγώνας διαχύθηκε στο **Μιλάνο** με διάφορες μορφές ξεκινώντας από τις γειτονιές. Έτσι γεννήθηκαν, αργά αλλά αδιαλείπτως, δεσμοί αλληλεγγύης μεταξύ των διάφορων επιτροπών, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα να δημιουργηθεί ένας κοινός λόγος σχετικά με τα μέσα αγώνα, ο οποίος δεν αποτελεί την πολλοστή πολιτική κατασκευή κάποιων πολιτικών οργανώσεων, αλλά προέκυψε από ένα πραγματικό διάλογο πάνω στα προβλήματα και τις προοπτικές ενός αγώνα που στην

Ιταλία, και πιθανώς όλο και περισσότερο στην Ευρώπη, κρύβει ένα τεράστιο δυναμικό ρήξης με την υπάρχουσα τάξη πραγμάτων.

Κι εμείς μένουμε σε κατελημμένα σπίτια. Πρόκειται για ανάγκη με διπλό τρόπο. Πρώτον, μιας και δεν πληρώνουμε ενοίκιο, δουλεύουμε λιγότερο κι έτσι αφιερώνουμε περισσότερο χρόνο στον αγώνα. Δεύτερον, γιατί μ' αυτόν τον τρόπο έχουμε στη διάθεσή μας ένα δίκτυο διαμερισμάτων που μας επιτρέπει να φιλοξενούμε άλλους συντρόφους και συντρόφισσες, ή μετανάστες και μετανάστριες, που συναντούμε και γνωρίζουμε στους αγώνες – όπως εδώ στην **Ρώμη** στην περίπτωση του αγώνα ενάντια στο CIE (Centri Identificazione Espulsione). Είναι ένα δίκτυο που μας επιτρέπει να οργανωνόμαστε και να μοιραζόμαστε φαγητό, εργαλεία, ποδήλατα, αυτοκίνητα, οτιδήποτε. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι το δίκτυο των σπιτιών μας είναι κάτι χειροπιαστό που μας επιτρέπει να ζήσουμε στιγμές όπως πραγματικά τις θέλουμε, από κοινού.

Δεν συντονιζόμαστε με άλλες κατελημμένες κοινότητες με επίσημο τρόπο, αλλά έχουμε πολύ δυνατές σχέσεις με άλλους συντρόφους που έχουν αποφασίσει να ζήσουν με τον ίδιο τρόπο. Για παράδειγμα, κάναμε κάποιες κινήσεις αλληλεγγύης και οικονομικής ενίσχυσης για τα δικαστικά έξοδα από κατελημμένα σπίτια που δεν είναι δικά μας αλλά κόσμου που έχουμε σχέσεις, ή συναντιόμαστε με κόσμο που θέλει να κάνει κατάληψη σε ένα διαφορετικό σημείο της πόλης. Έχουμε επίσης σχέσεις με κατελημμένες κοινότητες και σ' άλλες πόλεις, όπως το Τορίνο, το Μιλάνο, τη Γένοβα, τη Βενετία και τη Φλωρεντία.

Όταν κάποιος μας ζητάει βοήθεια, πάντα του λέμε να έρθει μαζί με τους φίλους του ή την οικογένειά του. Δεν θέλουμε να είμαστε κάτι χωριστό από τον κόσμο της γειτονιάς. Ξέρεις, οι αναρχικοί που είναι ενάντια.

Πώς καθαρίζει η τάξη

Στοιχεία για τον αγώνα των εργολαβικών καθαριστριών της ΟΣΥ

*

Σε γενικές γραμμές ο αγώνας των εργολαβικών καθαριστριών στα αμαξοστάσια της εταιρίας Οδικών Συγκοινωνιών (ΟΣΥ) είναι γνωστός. 19 καθαρίστριες της νυχτερινής βάρδιας στο αμαξοστάσιο του Ελληνικού, που δουλεύουν στην εργολαβική εταιρία Λινκ Απ, που έχει αναλάβει την καθαριότητα των λεωφορείων σε κάποια αμαξοστάσια της ΟΣΥ, κατεβαίνουν σε απεργία διαρκείας για να απαιτήσουν καταρχήν τα δεδουλευμένα 6 μηνών που τους χρωστάει ο εργολάβος, κάνουν καταγγελία στην επιθεώρηση εργασίας, πάνε σε τριμερή συνάντηση (επιθεωρητής/ εκπρόσωπος του αφεντικού/ εκπρόσωπος των καθαριστριών) και επιτυγχάνουν την καταβολή 4 μηνών δεδουλευμένων. Από τότε, οι καθαρίστριες του αμαξοστασίου στο Ελληνικό μπαίνουν σε διαδικασία επαφής και ζυμώσεων με τις καθαρίστριες των άλλων αμαξοστασίων που έχει αναλάβει ο εργολάβος και συγκρότησης σωματείου. Αυτός με τη σειρά του προσπαθεί να τις τρομοκρατήσει και να τις σπάσει με πολλούς τρόπους, οι ίδιες ξανακατεβαίνουν σε απεργία καταγγέλοντας όλες τις αυθαιρεσίες του εργολάβου (απλήρωτες άδειες, επιδόματα, κλπ). Από τότε είναι σε συνεχείς διαδικασίες κινητοποιήσεων. Στη συνέντευξη που δημοσιεύμε στο τεύχος αυτό, οι καθαρίστριες αφηγούνται κάποιες λεπτομέρειες του αγώνα τους. Εδώ εμείς θέλουμε να σημειώσουμε μερικά ενδιαφέροντα στοιχεία που αναδεικνύει ο συγκεκριμένος αγώνας.

Ένα **πρώτο** στοιχείο αφορά τις συνθήκες εργολαβικής εργασίας στην καθαριότητα. Οι εργαζόμενες στην καθαριότητα γενικά δουλεύουν σε συνθήκες γαλέρας, χωρίς ασφάλιση, παίρνοντας χρήματα άλλα από αυτά που υπογράφουν στις συμβάσεις που υπογράφουν (όποτε υπογράφουν κι αν υπογράφουν), χωρίς εργασιακά δικαιώματα (άδειες, επιδόματα άδειας, κλπ), σε υπερεντατικοποιημένες συνθήκες εργασίας και υπό τη διαρκή απειλή της τρομοκρατίας των αφεντικών, που μπορεί να αρχίζει από απειλές απόλυσης και να φτάνει μέχρι το βιτριόλι (όπως έδειξε η ιστορία της Κούνεβα), μόλις σηκώσουν κεφάλι.

Το **δεύτερο** στοιχείο αφορά τις συμπράξεις ιδιωτικού-δημόσιου τομέα, τα γνωστά ΣΔΙΤ, δηλαδή την παραχώρηση υπηρεσιών των δημόσιων οργανισμών (νοσοκομείων, ΗΣΑΠ, κλπ), που ξεκίνησε ο σημαντικός εκσυγχρονισμός και επεκτάθηκαν τα επόμενα χρόνια: ίσως να αποτελούν την πρώτη μαζική είσοδο του οργανωμένου εγκλήματος στο δημόσιο. Όλοι οι εργολάβοι του δημόσιου, έχοντας (ή φτιάχνοντας...) διάφορες σχέσεις με τη γραφειοκρατία τόσο των διοικήσεων των δημόσιων οργανισμών, όσο και με τους κομματικούς μηχανισμούς, παίρνουν σε χαμηλές τιμές της συμβάσεις (με μειοδοτικούς διαγωνισμούς), με σκοπό να ρεφάρουν, όχι απλώς συμπιέζοντας το εργατικό κόστος, αλλά στην πραγματικότητα φτιάχνοντας **ζώνες εξαιρέσης από το εργασιακό δίκαιο**, μέσα στους οργανισμούς του δημόσιου. Κι όλα αυτά πολύ πριν την εφαρμογή των κοινωφελών προγραμμάτων.

Το **τρίτο** στοιχείο αφορά την ταξική σύνθεση της κινητοποίησης. Πρόκειται κατά κύριο λόγο για μετανάστριες εργάτριες, χωρίς καμιά πείρα δημόσιας (π.χ. απεργία) κινητοποίησης στο παρελθόν, που ξεπερνάνε τους εθνικούς διαχωρισμούς, σηκώνουν κεφάλι, οργανώνονται, δίνουν μάχες. Αυτό το γεγονός είναι κάτι που δεν είναι πρωτοφανές : ας θυμηθούμε τον αγώνα ενάντια στην απόλυση της Πολωνής καθαρίστριας στον εργολάβο του ΕΚΠΑ πριν μερικά χρόνια και παλιότερα την ιστορία της Κούνεβα και των συναδελφισσών της, που δούλευαν στην εργολαβική του ΗΣΑΠ. Από την άλλη πλευρά, ας αντιληφθούμε την τεράστια σημασία του: η μεγάλη δεξαμενή της πολυεθνικής γυναικείας εργατικής τάξης, ο σοβαρός μειονοτικός και γυναικείος μετασχηματισμός της εργασίας που έχει συντελεστεί τα τελευταία 30 χρόνια σ αυτό τον τόπο, ειδικά σε συγκεκριμένα πεδία της αναπαραγωγικής εργασίας (οικιακή εργασία, καθαριότητα, φροντίδα ηλικιωμένων), διεκδικεί τα δικαιώματα του στη σκηνή του ανταγωνισμού. Κι αυτό είναι κάτι εντυπωσιακό: γιατί μιλάμε για πεδία αλώβητα από τις συνδικαλιστικές και κομματικές διαμεσολαβήσεις, και εργασιακούς χώρους που ευνοούν την επικράτηση πατερναλιστικών σχέσεων εργαζομένων και αφεντικών. Άρα σχέσεων που σπάνε δύσκολα.

Το **τέταρτο** στοιχείο αφορά τη μορφή της οργάνωσης. Εδώ υπάρχουν διάφορες παράμετροι που πρέπει να λάβουμε υπόψιν. Καταρχήν είναι γνωστό ότι δεν είμαστε από

αυτούς που παίζουν με τις λέξεις: αν έχει ένα νόημα στο λεξιλόγιο του ανταγωνισμού η έννοια **άγρια απεργία**, αυτό είναι το νόημα του αγώνα των καθαριστριών της ΟΣΥ. Άγρια απεργία, απεργία δηλαδή που ξεσπάει χωρίς κάλυψη από κανένα σωματείο (στην περίπτωση μας υπήρχε μερική κάλυψη κατόπιν της πρώτης 24ωρης απεργίας), χωρίς καθοδήγηση από κομματικούς μηχανισμούς, έχοντας απέναντί της τους μπράβους του εργολάβου.

Εδώ μια μικρή παρένθεση. Στο «χώρο» της φαιδράς

πορτοκαλέας (όπως ακριβώς και στη χώρα της φαιδράς πορτοκαλέας), ένας μεγάλος αριθμός ανθρώπων επιχειρεί να καλύψει την πολιτική του ανυπαρξία, αναμασώντας (ruminate) τις αναμνήσεις των 70ς και της ιταλικής αυτονομίας: οδοφράγματα, ένοπλα κλπ. Αλλά τέτοιους αγώνες, όπως αυτός των καθαριστριών, τους απαξιώνει (Τους απαξιώνει στην πράξη, “απέχοντας”. Στα χαρτιά μπορεί να δηλώνει γενικά διάφορα βερμπαλιστικά όπως το “είμαστε όλοι μετανάστες”, κλπ. Τσάμπα είναι στα χαρτιά να δηλώνεις διάφορα). Αυτό δεν δείχνει απλώς την έλλειψη εντιμότητας αυτών των ανθρώπων, ούτε μόνο την πολιτική ποιότητα της δέσμευσής τους. Πολύ περισσότερο επιβεβαιώνει με τη σειρά του, εκείνο το γνωμικό που λέει: «όταν αρχίσεις να ζεις με τις αναμνήσεις σου, είσαι ήδη νεκρός». Εμείς θα λέγαμε: πολιτικά νεκρός. Κλείνει η παρένθεση.

Δεύτερο. Πρόκειται για αυτοοργανωμένη προσπάθεια των καθαριστριών, χωρίς αρχηγούς κλπ, με τη βοήθεια κάποιων συνδικαλιστών οδηγών της ΟΣΥ, που λόγω της εγγύτητας του χώρου είχαν δημιουργήσει σχέσεις με αυτές και τις βοήθησαν στην οργάνωσή τους (αυτή η σχέση για να είμαστε ακριβείς χρειάζεται να διερευνηθεί περισσότερο, από αυτό που γράφουμε εδώ). Ωστόσο όπως αναφέρουν και οι ίδιες, όταν πήγαν στην τριμερή συνάντηση στην επιθεώρηση εργασίας, ο συνδικαλιστής του ΠΑΜΕ, αφού αρχικά «κάλυψε» κάποιες μέρες της απεργίας, στη συνέχεια της συμβούλεψε «να γυρίσουν στη δουλειά τους και θα αναλάβει η ομοσπονδία» (δηλαδή οι ειδικοί του κλαδικού σωματείου του κόμματος). Κι αυτές φυσικά τον έφτυσαν και συνέχισαν τον αγώνα τους. Τρίτο. Οι καθαρίστριες μόλις κερδίζουν την πρώτη νίκη (καταβολή ενός μέρους των δεδουλευμένων) προχωράνε σε διαδικασίες συνενόησης με συναδέλφισες τους από άλλα αμαξοστάσια της ίδιας εταιρίας για τη δημιουργία κλαδικού σωματείου. Δηλαδή δεν μπαίνουν στο κλαδικό σωματείο των ιδιωτικών καθαριστριών του ΠΑΜΕ, αλλά αποφασίζουν να οργανωθούν από μόνες τους. Πέρα από ότι αυτό δείχνει μια διαύγεια και μια ικανότητα μάθησης από την πείρα που κέρδισαν, αφού μπόρεσαν να αξιολογήσουν σωστά τη στάση του κομματικού συνδικάτου, βάζει -ανάμεσα στα άλλα- το θέμα μιας μεγάλης συζήτησης που δεν μπορούμε να κάνουμε τώρα. Κι αυτή αφορά τη μορφή σωματείο βάσης και κατά πόσο ή όχι συμβάλλει στην οργάνωση των αγώνων στους χώρους δουλειάς.

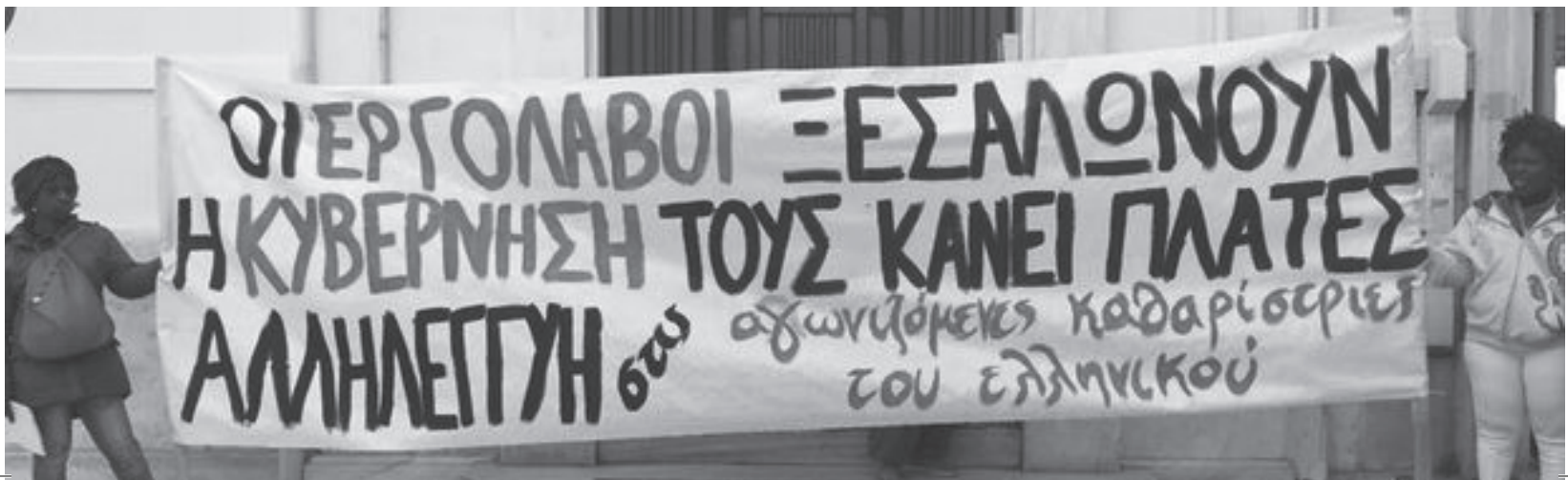
Το **πέμπτο** στοιχείο που πρέπει να εστιάσουμε αφορά το περιεχόμενο της ίδιας της κινητοποίησης: στην αρχή η διεκδίκηση της καταβολής των δεδουλευμένων, και μετά

η συνολική επανδιαπραγμάτευση του καθεστώτος των εργασιακών σχέσεων στο συγκεκριμένο πεδίο. Πολλοί θα χαρακτήριζαν αυτή την κινητοποίηση «αμυντική». Περίπου 800.000 εργαζόμενοι/-ες στον ιδιωτικό τομέα τα τελευταία χρόνια, τους οφείλονται δεδουλευμένα, πολλοί/ές από αυτούς/-ές δουλεύουν σε μεγάλους εργασιακούς χώρους για χρόνια και συμμετέχουν σε σωματεία κλαδικά ή πρωτοβάθμια, που έχουν από πίσω τους κομματικούς μηχανισμούς. Ένας πολύ περιορισμένος αριθμός από αυτούς μπήκε σε διαδικασία διεκδίκησης και κόντρας με τα αφεντικά του για να τα πάρει. Αντίθετα: οι καθαρίστριες της ΟΣΥ, χωρίς κανένα σωματείο πίσω τους, χωρίς καμία προηγούμενη οργάνωση κλπ, το έκαναν και το κάνουν. Κρίνετε μόνοι/-ες σας.

Το **έκτο** στοιχείο αφορά το ρόλο της ΟΣΥ ΑΕ. Του κρατικού δηλαδή οργανισμού των οδικών συγκοινωνιών και άρα της κυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ, που έχει τη διοίκηση. Μια από τις σημαίες που κουνούσε η “πρώτη φορά” στην ηρωϊκή πρώτη περίοδο της, ήταν ότι “θα επιβάλλει στα αφεντικά να εφαρμόζουν το εργατικό δίκαιο, θα αναβαθμίσει την επιθεώρηση εργασίας”, κλπ. Όταν διαμαρτυρήθηκαν οι καθαρίστριες στην ΟΣΥ, καταγγέλοντας τη στάση του εργολάβου και το γεγονός ότι η διοίκηση της ΟΣΥ του κάνει πλάτες, η διοικήτρια αντιπαρήλθε με το ακλόνητο επιχείρημα: “μα τι λέτε, εμείς κάναμε την Κούνεβα, που ήταν καθαρίστρια όπως κι εσείς, ευρωβουλευτή”. Αυτή είναι η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ, αυτά είναι τα μέλη της που στελεχώνουν τον κρατικό μηχανισμό, αυτή είναι η αριστερά (όλες τις φορές ίδια). Από την άλλη: αυτό είναι κι ένα πεδίο αγώνα, που δεν πρέπει να αφήνουμε ελεύθερο για να αλωνίζει το κάθε στελεχάκι της “πρώτης φοράς”.

Και last but not least. Η αλληλεγγύη που δέχτηκε ο αγώνας από ντόπιες συλλογικότητες και διαδικασίες: συνελεύσεις γειτονιάς, τοπικές συλλογικότητες της αντιεξουσίας, αγωνιστές της άκρας αριστεράς κλπ. Όλο και περισσότερος πολιτικοποιημένος κόσμος της αντιεξουσίας, εδώ και κάμποσα χρόνια, έχει κατανοήσει ότι οποιαδήποτε προσπάθεια για να σηκωθεί η τάξη στα πόδια της και να συγκροτηθεί ξανά, περνάει μέσα από τέτοιους αγώνες, από τις διαδικασίες που κινητοποιούν και από τις μικρές αλλά στρατηγικές νίκες που επιτυγχάνουν. Κι αυτό είναι εξαιρετικά σημαντικό.

Hobo - Miete

Η ΟΣΥ φταίει για όλα!

Συνέντευξη με εργολαβικές καθαρίστριες της ΟΣΥ

Η παρακάτω συνέντευξη πάρθηκε από δύο καθαρίστριες στο αμαξοστάσιο του Ελληνικού της ΟΣΥ στη διάρκεια της διήμερης απεργίας τους στις 24-25 Απρίλη 2016. Τα αρχικά των ονομάτων είναι ψευδή για ευνόητους λόγους.

Επιμέλεια συνέντευξης: **Hobo, Miete**

Πόσα χρόνια δουλεύετε στην εταιρία;

Χ: Κλείνω τα 9

Ψ: 9.

Γενικά οι περισσότερες συναδέλφισσες δουλεύουν περίπου τόσα χρόνια.

Πέστε μας λίγο για τις συνθήκες της δουλειάς σας.

Χ: Πριν πάρει ο συγκεκριμένος εργολάβος τη δουλειά, καθαρίζαμε 11 νταλίκες (μεγάλα λεωφορεία) και 12 μερσεντές (μικρά λεωφορεία) η καθεμία. Από τότε που ανάλαβε ο συγκεκριμένος εργολάβος μείωσε το προσωπικό της κάθε βάρδιας και αύξησε σταδιακά τη δουλειά στις 13 νταλίκες και 18 μερσεντές. Πάνω από 11 νταλίκες το βωρο σκοτώνεσαι.... Από την άλλη η δουλειά είναι πολύ δύσκολη. Όταν έχει ζέστη λιώνεις μέσα στο λεωφορείο. Γάντια ή ρούχα για τη δουλειά δεν μας δίνει. Εννοείται ότι δεν μας δίνει ούτε μάσκες προσώπου για να μην εισπνέουμε τα απορρυπαντικά. Είναι αποπνιχτικό να καθαρίζεις λεωφορεία.

Πόσες καθαρίστριες είναι στη βάρδια σας, ξέρουμε ότι είσατε από πολλές χώρες.

Ψ: Η βάρδια μας είναι 19 άτομα, είμαστε από Ελλάδα, Αλβανία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Γεωργία, Ουκρανία, Μαρόκο, Σιέρρα Λεόνε.

Πέστε μας λίγο για τα προβλήματα που είχατε με τις πληρωμές

Χ: Η Λινκ απ πήρε την εργολαβία το 2010. Πήρε την εργολαβία σε 4 αμαξοστάσια της ΟΣΥ. Ο προηγούμενος εργολάβος έκλεβε το 10% του μισθού, αλλά γενικά πλήρωνε στην ώρα του. Δεν είχαμε πολλά προβλήματα με αυτόν. Τον Ιούλιο του 2010, που πήρε ο καινούργιος τη δουλειά μας φώναξε σε ένα μίτινγκ, όπου μας εξήγησε ότι αυτός πληρώνει με ένα δικό του τρόπο....

Δηλαδή;

Χ. Μείωσε το μισθό, μείωσε κατά 5 άτομα το προσωπικό της βάρδιας και έδινε απλήρωτα ρεπό και άρχισε να κρατάει 35 ευρώ το μήνα για «επίδομα αλληλεγγύης», πράγμα που ήταν παράνομο. Μας είχε δηλώσει όλες ανύπαντρες για να μη δίνει επιδόματα. Έτσι ο μισθός πήγε

στα 450 ευρώ για 6 ώρες δουλειά τη μέρα. Ακόμη, ανέβασε σταδιακά τον αριθμό των λεωφορείων που έπρεπε να καθαρίζουμε σε κάθε βάρδια. Κάτι άλλο που άρχισε να κάνει, ήταν, όταν μας χρωστούσε κάποιους μήνες χρήματα, να μας βάζει να υπογράφουμε ότι πήραμε δώρο γιορτών και μετά μας έλεγε ότι αυτό ήταν μισθός, όχι δώρο.

Με τον καιρό άρχισε να καθυστερεί να πληρώνει τους μισθούς ή όταν μας έδινε κάποιο μισθό πήδαγε μήνες. Για παράδειγμα χρωστούσε τους μισθούς από τον Ιούνιο μέχρι τον Οκτώβρη, κι όταν μας έδινε ένα μισθό, μας έλεγε αυτός είναι ο μισθός του Σεπτεμβρη.

Τον ρωτούσαμε: «Μα αφού δεν μας έχεις πληρώσει Ιούνιο-Ιούλη, Αύγουστο, πώς μας δίνεις Σεπτέμβρη»;

Όλα αυτά που έκανε ο εργολάβος τα ήξερε η ΟΣΥ;

Χ και Ψ μαζί: Η ΟΣΥ τα ξέρει όλα. Η ΟΣΥ φταίει για όλα.

Όλα αυτά τα προβλήματα τα συζητούσατε με τις άλλες συναδέλφισσες σας τόσα χρόνια;

Ψ: Ναι συνέχεια.

Δεν φοβόσαστε μήπως υπάρχουν κάποιες ρουφιάνες να σας δώσουν στον εργολάβο;

Ψ: Μα τι λες! Στον ίδιο τα λέγαμε. Του λέγαμε μπροστά στα μούτρα του ότι μας κλέβει....

Και τότε γιατί δεν κάνατε νωρίτερα καμιά κινητοποίηση;

Ψ: Γιατί φοβόμασταν. Εντάξει εγώ δουλεύω κι αλλού, όμως, έστω και καθυστερημένα να παίρνουμε τα λεφτά, είναι μια δουλειά. Οι άλλες συναδέλφισσες δουλεύανε μόνο εδώ. Τι θα γινόντουσαν άμα τις έδιωχνε; Όταν του ζητούσαμε τα λεφτά που μας χρωστάει, συνέχεια μας απειλούσε ότι θα μας διώξει.

Και πώς αποφασίσατε να κινητοποιηθείτε;

Ψ: Σε κάποια φάση τον περασμένο χρόνο άρχισε να μας χρωστάει 6 μήνες μισθούς. Όταν του λέγαμε να μας πληρώσει, έβρισκε διάφορες δικαιολογίες και δεν μας πλήρωνε. Μας έλεγε ότι «εμένα με καλύπτει ο νόμος, έχετε υπογράψει χαρτιά». Φυσικά ο νόμος δεν τον κάλυπτε. Μια μέρα υποσχέθηκε ότι θα έρθει να μας πληρώσει και δεν ήρθε. Μας είπε τότε, ότι «μπλοκάρει η τράπεζα τα λεφτά». Εκεί τα πήραμε στο κρανίο, βγήκαμε στην πύλη, φωνάξαμε το συνάδελφο-οδηγό από την ΟΣΥ να μας βοηθήσει και είπαμε στον εργολάβο: «δεν πάμε για δουλειά αν δεν μας πληρώσεις».

Δηλαδή κάνατε απεργία, χωρίς να έχετε κανένα σωματείο να σας καλύψει. Δεν φοβηθήκατε τότε ότι

μπορεί να σας απολύσει;

Ψ: Τα είχαμε πάρει στο κρανίο, είμασταν 6 μήνες απλήρωτες. Όχι δεν φοβηθήκαμε.

Στην πρώτη απεργία, μετά την τρίτη μέρα, όταν πήγαμε στην επιθεώρηση εργασίας για τριμερή συνάντηση, ο δικηγόρος του εργολάβου φώναζε: «πώς κάνετε απεργία, αφού δεν έχετε σωματείο να σας καλύπτει;». Τότε πετάχτηκε ο συνδικαλιστής από το σωματείο του ΠΑΜΕ, που είχαμε καλέσει, και είπε: «τις καλύπτει η ομοσπονδία». Κι έτσι εκ των υστέρων, καλύφθηκε για κάποιες μέρες η απεργία.

Τι πήρατε σε αυτή την απεργία;

Χ: Μετά την τριμερή συνάντηση στην επιθεώρηση εργασίας έδωσε στην καθεμιά μας 1800 ευρώ, δηλαδή 4 μισθούς, χωρίς όμως να μας αναλύσει ποιους μήνες πληρώνει.

Γιατί κάνατε απεργία στη γενική απεργία της ΓΣΕΕ το Φλεβάρη;

Ψ: Στην απεργία του Φλεβάρη συμμετείχαμε, και ο εργολάβος έφερε καθαρίστριες από άλλα αμαξοστάσια. Τότε παίχτηκε ένα σκηνικό στην πύλη, πλακωθήκαμε με την προϊσταμένη και οι γυναίκες τελικά δεν μπήκανε να καθαρίσουνε.

Ακούσαμε ότι υπήρχε γενική απεργία, εμείς είμασταν ήδη σε κινητοποίηση, οπότε κάναμε απεργία και κατεβήκαμε και στην πορεία. Δεν έχουμε ξανακάνει ποτέ απεργία με τη ΓΣΕΕ.

Μετά την απεργία προσπαθήσατε να φτιάξετε σωματείο μαζί με τις καθαρίστριες από άλλα αμαξοστάσια...

Χ: Ναι. Και στα άλλα αμαξοστάσια κάνανε καταγγελίες, μετά που μάθανε ότι εμείς πληρωθήκαμε. Στο αμαξοστάσιο του Πειραιά μία που έκανε καταγγελία, την απολύσανε.

Έχουμε καταθέσει χαρτιά για κλαδικό σωματείο στο οποίο έχουν γραφτεί άτομα από τα 3 από τα 7 αμαξοστάσια, λόγω όμως της αποχής των δικηγόρων έχει πάει πίσω αυτή η ιστορία.

Είχαμε μια φίλη σε ένα άλλο αμαξοστάσιο, που είχαν τα ίδια προβλήματα με εμάς, συννενοηθήκαμε μαζί της και γράφτηκαν κι από εκεί στο σωματείο. Από την άλλη, στο αμαξοστάσιο στα Λιόσια, ο εργολάβος έδινε περισσότερα λεφτά και τους είχε πει να μην το λένε, και ήρθε μια συναδέλφισσα ελληνίδα από εκεί και μας το είπε, και την απολύσανε. Γενικά στα άλλα αμαξοστάσια, δεν έκαναν απεργία όταν κάναμε εμείς, παρότι είχαν τα ίδια προβλήματα. Όμως όταν κερδίσαμε κατάλαβαν, και τώρα κάνουν και αυτές.

Γιατί κάνετε τώρα ξανά απεργία (διήμερη απεργία στις 25-26/04);

Χ: Μετά την πρώτη απεργία και τους μισθούς που μας έβαλε, άρχισε να μας βάζει 10 ρεπό το μήνα. Εννοείται απλήρωτα. Κάναμε και δεύτερη καταγγελία τότε στην επιθεώρηση εργασίας.

Μετά, κάποιες από εμάς, τις ανάγκασε να πάρουν όλη την άδεια του χρόνου το Φεβρουάριο. Τελειώνει η άδεια και βάζει άλλες 3 μέρες ρεπό.

Του έκανα τότε εξώδικο και γλίτωσα 5 ημέρες άδεια. Έδινε μέχρι τώρα 15 μέρες άδεια το χρόνο, από δω και μετά θα δίνει 20.

Τώρα έβαλε σε όλες μας 420 ευρώ και γράφει το χαρτί: δώρο Πάσχα-προκαταβολή. Όχι δηλαδή ο μισθός του μήνα. Επίσης κάνουμε απεργία για να μας ξοφλήσει το 2013 που μας χρωστάει ακόμα.

Ποιος σας καλύπτει σ αυτή την απεργία, αφού τυπικά δεν έχετε ακόμα σωματείο;

Χ: Σε αυτή την απεργία πήγαμε στο ΕΚΑ κι αυτό την καλύπτει.

Πριν από λίγη ώρα, μάθαμε ότι κάποιες συναδέλφισσες της βάρδιας σας ήρθαν για να μπουν στο αμαξοστάσιο γιατί δεν ήθελαν να απεργήσουν....

Ψ: Ναι ήταν οι 7 καινούργιες. Οι ελληνίδες ήρθαν να δουλέψουν και οι ξένες (και οι παλιές) δεν μπήκαν για δουλειά. Αυτές τις προσέλαβε πριν ένα μήνα, όταν έγινε έλεγχος στο αμαξοστάσιο από την ΟΣΥ. Τότε αυτός πήρε άτομα για να ταιριάζουν με τα λεωφορεία, δηλαδή με τη σύμβαση που είχε υπογράψει με την ΟΣΥ.

Παραλίγο να πλακωθώ με τις «άλλες», όταν τις είδα. Τους είπα να σηκωθούν και να φύγουν τώρα. «Θα πάρω 10 ευρώ για να πάω για δουλειά», μου είπαν. Παίρνουμε όλες 500 ευρώ επειδή εμείς αγωνιστήκαμε, αλλιώς αυτές θα παίρνανε 450. Αυτό θα τους εξηγούσα στην αρχή και μετά θα πλακωνόμουν μαζί τους.

Ο άντρας σου σε στηρίζει στην απεργία, ή σου λέει πού πας και τρέχεις;

Ψ: Τι να μου πει; Αφού είμαι 6 μήνες απλήρωτη. Με στηρίζει.

Θέλεις να μας πεις κάτι άλλο;

Ψ: Ναι δύο πράγματα. Πρώτο ότι η ΟΣΥ φταίει για όλα. Τα ξέρανε και τα ξέρουνε όλα και κάνουνε την πάπια γιατί τα χουνε κάνει πλακάκια με τον εργολάβο. Και δεύτερο, ότι ευχαριστώ το θεό που ο εργολάβος δεν μας τα έδινε όλα αυτά, επιδόματα, μισθούς, δώρα. Γιατί γι' αυτό ξεσηκωθήκαμε.

Τι είναι (και τι θέλουν) οι εργατικές μαρτυρίες II

Με αφορμή «το ημερολόγιο ενός εργάτη της Renault» του Ντανιέλ Μοτέ

*

Εκδόθηκε πριν λίγο καιρό η συνέχεια της σειράς Εκδόσεων με θέμα τις εργατικές μαρτυρίες [1]. Στον δεύτερο αυτό σταθμό μεταφερόμαστε στο εργοστάσιο της Ρενώ στην περιοχή Μπιγιανκούρ του Παρισιού κατά την δεκαετία του '50. Περίοδος όπου ιστορικά γεγονότα, όπως ο πόλεμος της Αλγερίας και η ουγγρική εξέγερση του 1956 αφήνουν το αποτύπωμά τους μέσα στο εργοστάσιο, ταυτόχρονα όμως και περίοδος παγίωσης της κυριαρχίας του φορντικού μοντέλου παραγωγής στην αυτοκινητοβιομηχανία.

Κεντρικό θέμα της μαρτυρίας του Μοτέ – ειδικευμένου τεχνίτη στο μηχανουργείο της γαλλικής αυτοκινητοβιομηχανίας και μέλους του περιοδικού Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα (Σ ή Β)– η εργατική τάξη της εποχής του. Μια τάξη, ωστόσο, ιδωμένη με όρους όχι εξιδανικευτικούς ούτε και μοιρολατρικούς, όχι ηρωικούς ούτε όμως και κυνικούς. Στην πραγματικότητα, ο Μοτέ δεν αναφέρεται στην εργατική τάξη καθατή, αλλά στην δράση της τάξης· όχι στην τάξη αντικείμενο στην παραγωγή, αλλά στην διαδικασία διαμόρφωσης της τάξης στην παραγωγή.

Η παραγωγή δεν πραγματοποιείται σύμφωνα με την επίσημη εικόνα που θέλει να παρουσιάζει η διοίκηση της Ρενώ: την μηχανιστική εφαρμογή κανόνων από τους εργάτες ή την πιστή εκτέλεση εντολών από μεριά τους. Αντίθετα, λαμβάνει χώρα μέσα από συγκρούσεις και υποχωρήσεις, συναινέσεις και διαμάχες. Πίσω από την εικόνα της ορθολογικής οργάνωσης του εργοστασίου η μαρτυρία φέρνει στην επιφάνεια τους καθόλα υπαρκτούς ανταγωνισμούς μέσα στην παραγωγή, τις διαφορετικές πρακτικές και δράσεις μεταξύ εργατών, επιστατών, χρονομετρών, μάνατζερ κτλ. Δράσεις που περιλαμβάνουν σχέσεις των εργαζομένων στις διαφορετικές θέσεις στην ιεραρχία του εργοστασίου στην βάση πραγμάτωσης των σχεδίων παραγωγής.

Σχέσεις σύμπραξης των εργατών ώστε να επιτευχθεί η προθεσμία της παραγωγής, αλλά και σχέσεις σύγκρουσης με τους επιστάτες και τους χρονομέτρους για τον ορισμό αυτής της προθεσμίας. Σχέσεις ανταγωνισμού μεταξύ εργατών διαφορετικών θέσεων στην ιεραρχία του εργοστασίου, που κατέχουν εξειδικευμένη γνώση παραγωγής, αλλά και σχέσεις συνεργασίας που συλλογικοποιούν αυτήν την γνώση παραγωγής παρακάμπτοντας την τυπική ιεραρχία. Σχέσεις αλληλοστήριξης για την υλοποίηση του παραγωγικού σχεδίου, αλλά και σχέσεις αντιπαράθεσης με τους μάνατζερς πάνω στην ερμηνεία αυτού του σχεδίου παραγωγής. Η δράση εδώ περιλαμβάνει τους χίλιους δυο καταναγκασμούς της διαδικασίας παραγωγής, αλλά ταυτόχρονα και την λήψη αποφάσεων για την λύση των προβλημάτων αυτής της διαδικασίας· περιλαμβάνει καταναγκασμούς και πρωτοβουλίες, αναγκαιότητα και

βούληση:

Κάνουμε μια δουλειά εξαιρετικά ποικιλόμορφη και ενίοτε εξαιρετικά σύνθετη, μια δουλειά δηλαδή που αποκλείει τον αυτοματισμό [...] ενέχει μια καθαρά διανοητική εργασία ερμηνείας του σχεδίου: πρέπει να αποφασίσουμε σχετικά με την οργάνωση των εργασιών κατεργασίας. Μπορεί οι κλίμακες να έχουν προβλεφθεί, οι τεχνικοί να έχουν αναφέρει την εργασία που πρέπει να εκτελέσουμε και να μας παρέχουν στο πιάτο όλους τους υπολογισμούς –πλην όμως, σε ορισμένες περιπτώσεις, εμείς είμαστε αυτοί που πρέπει να εξατομικεύσουμε την δουλειά μας, δηλαδή να βρούμε ένα “κόλπο” για να την κάνουμε πιο γρήγορα και πιο εύκολα (Μοτέ, σ. 172).

Επειδή λοιπόν η παραγωγή δεν είναι απλή επιτέλεση κανόνων ή εσωτερίκευση προτύπων συμπεριφοράς για αυτόν τον λόγο και κάθε εργάτης, προκειμένου να παράγει, είναι αναγκασμένος να επικαλείται διαρκώς την εμπειρία του ενάντια στις προσπάθειες της διοίκησης να τον καθηλώσει στην ιεραρχία της δομής του εργοστασίου και να τον περιορίσει σε ρόλο εκτελεστή εργασιακών καθηκόντων. Αυτή η εμπειρία εντούτοις, όπως θυμίζει συνεχώς στην μαρτυρία του ο Μοτέ, δεν είναι ατομική, αλλά πρωτίστως συλλογική:

Με τον εξορθολογισμό της εργασίας, η

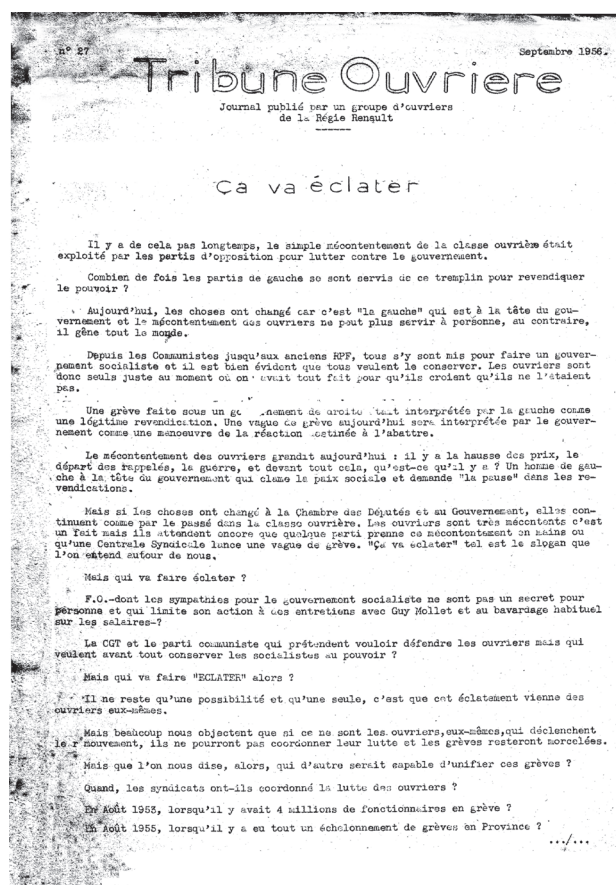
υπεράσπιση των εργατών γίνεται μια όλο και πιο ιδιαίτερη συλλογική υπόθεση. Ιδιαίτερη, επειδή ο κατακερματισμός της εργασίας προωθείται σε τέτοιο βαθμό που είναι αδύνατον για ένα μεμονωμένο άτομο να γνωρίζει όλα τα προβλήματα ενός μεμονωμένου συνεργείου. Συλλογική, επειδή κάθε πρόβλημα αφορά το σύνολο της ομάδας. Ένας φρεζαδόρος, αν θέλει να υπερασπιστεί τον εαυτό του απέναντι στον χρονομέτρη για μια πολύ σύντομη προθεσμία, θα πρέπει να αντλήσει επιχειρήματα από την εμπειρία του. Όμως [...] η εμπειρία είναι κατεξοχήν συλλογική. Γι' αυτόν τον λόγο, προσπαθούμε κάθε φορά να προκαλούμε συλλογικές αντιπαραθέσεις με τους χρονομέτρες, οι οποίοι έχοντας επίγνωση των κινδύνων που ελλοχεύουν σε αυτές τις συναντήσεις, τις περισσότερες φορές τις αρνούνται δίνοντας αναφορά στον επικεφαλής της ομάδας. Τα καλύτερα επιχειρήματα ενάντια στον χρονομέτρη μπορεί να τα εκθέσει μόνο η ομάδα εκείνη των εργατών που ασκούν το ίδιο επάγγελμα. Σε μια τέτοια αντιπαράθεση, ο εκπρόσωπος αν δεν έχει σχέση με την δουλειά είναι αναγκασμένος να παραμένει βουβός (Μοτέ: 32-33).

Στην οπτική αυτή, το εργοστάσιο δεν αποτελεί μονοσήμαντα πεδίο άσκησης της κυριαρχίας του Κεφαλαίου: οι εργάτες δεν είναι μια για πάντα κυριαρχημένοι, αλλά αντίθετα εμπλεγμένοι σε σχέσεις κυριαρχίας και μερικής αυτονομίας που περιλαμβάνουν διαχωρίσιμα την αντιπαράθεση και την σύγκρουση σε καθημερινή βάση. Το εργοστάσιο εδώ αποτελεί στίβο πάλης μεταξύ εργατών και διοίκησης με σκοπό τον μετασχηματισμό των υφιστάμενων συσχετισμών μέσα στην παραγωγή. Μέσα από αυτόν τον αγώνα που διεξάγεται καθημερινά συγκροτεί η τάξη την δύναμη μάχης της στην παραγωγή. Μέσα από αυτήν την διαδικασία διαμορφώνει μια συλλογική εμπειρία πάλης που την συγκροτεί σε τάξη.

Ωστόσο, για τον Μοτέ αυτή η διαδικασία διαμόρφωσης της τάξης μέσα από την συλλογική εμπειρία αγώνα δεν αποτελεί μια αυθόρμητη διαδικασία βασισμένη απλώς και μόνο στην βούληση: δεν εξαντλείται στην καθημερινή αντίσταση στην παραγωγή ή στο ξέσπασμα μερικών αγώνων. Αντίθετα, διαμορφώνεται μέσα από μια συνεχή και σταθερή στο χρόνο απόπειρα οργάνωσης [2].

Για τον Μοτέ, και τους συναδέλφους του στην Ρενώ, αυτή η απόπειρα οργάνωσης αφορούσε την δημιουργία μιας εργατικής εφημερίδας, ως χώρου συζήτησης πάνω στους σκοπούς των δράσεων, αλλά και παραγωγής δυνατοτήτων δράσης μέσα στο χώρο του εργοστασίου. Χώρος διαλόγου και κριτικής μεταξύ εργατών διαφορετικών ειδικοτήτων και θέσεων ενάντια στον κατακερματισμό και τις διαιρέσεις του εργοστασίου, αλλά και χώρος πολιτικής διαμόρφωσης μέσα στον ήδη διαμορφωμένο, από τα γραφειοκρατικά συνδικάτα και την διοίκηση, πολιτικό χάρτη του εργοστασίου [3].

Σκοπός αυτής της μορφής εργατικού τύπου, που επιδιώκει να γράφεται και να διακινείται από τους ίδιους τους εργαζόμενους της βιομηχανίας, η ανάδειξη των συγκεκριμένων προβλημάτων της ζωής του εργοστασίου

σε ζητήματα με κατεξοχήν πολιτικό περιεχόμενο. Τρόπος επίτευξης αυτού του σκοπού; Η κυκλοφορία, μέσα από τις σελίδες της εφημερίδας, εμπειριών αγώνα: εμπειρίες πάνω στο πώς οι συγκρούσεις που διαπερνούν την καθημερινή εργοστασιακή ζωή αφορούν, σε τελική ανάλυση, ευρύτερα πολιτικά ζητήματα, αλλά και αντίστροφα εμπειρίες πάνω στο τρόπο με τον οποίο τα πιο γενικά πολιτικά προβλήματα περιλαμβάνονται μέσα στην καθημερινότητα των προβλημάτων του εργοστασίου. Με την έννοια αυτή, η ανάπτυξη μιας διαλεκτικής σχέσης μεταξύ του συγκεκριμένου και του γενικού βρίσκεται στην καρδιά της διαδικασίας πολιτικοποίησης. Δημιουργία λοιπόν μιας εφημερίδας που να επιτρέπει στην τάξη να εκφράζει την εμπειρία της και να την συγκροτεί πολιτικά εκφράζοντάς την.

Ταυτόχρονα όμως, και μια οργανωτική απόπειρα υπό την μορφή μιας εφημερίδας που να βοηθά στην οικοδόμηση, πάνω στο κοινό έδαφος των διαφορετικών εμπειριών αντίστασης και αγώνα, μιας ευρύτερης προοπτικής:

Μας ρώτησαν: “Και εσείς, τι νίκες έχετε πετύχει;” Δεν έχουμε καταφέρει τίποτα, τίποτα περισσότερο δηλαδή από αυτά που έχουν καταφέρει οι συνδικαλιστικές οργανώσεις. Δεν μπορέσαμε καν να συνάψουμε συμφωνίες με την Διεύθυνση. Ωστόσο, εκτιμούμε πως καταφέραμε κάποιες πιο ελπιδοφόρες επιτυχίες από ένα οποιοδήποτε ποσοστό [μισθολογικής] αύξησης. Καταφέραμε να μπορούν να εκφράζονται οι εργάτες σε κάποια συνεργεία. Σπάσαμε ορισμένες συνήθειες, εισάγαμε αυθεντικές μεθόδους προληπτικής πάλης και πρώτα και κύρια, την εργατική δημοκρατία. Δεν φοβόμαστε να το διαβεβαιώσουμε πως αυτή η

τελευταία αποτέλεσε παντού, όπου μπορέσαμε να την εφαρμόσουμε, μεγάλη πρόοδο. Διότι μόνο μέσα από μεθόδους σαν αυτές θα μπορέσουν στο μέλλον οι εργάτες να πετύχουν πραγματικές νίκες (Μοτέ, σ. 178).

Σε αυτόν τον τρόπο πολιτικής παρέμβασης δεν χωρά η καθοδήγηση των εκπροσώπων των γραφειοκρατικών συνδικάτων και του Κόμματος ή η ιδεολογική περιχαράκωση: όχι αναλύσεις από τους «ειδικούς» της ταξικής πάλης ή εισαγωγή πολιτικών γραμμών από τα κομματικά επιτελεία, αλλά εμπειρίες αντίστασης εκφρασμένες από εργάτες διαφορετικών κατηγοριών του εργοστασίου με σκοπό το σταδιακό χτίσιμο της μεταξύ τους ενότητας.

Έπρεπε να συντάξουμε αυτήν την εφημερίδα, να κάνουμε ό,τι δεν κάνουν τα συνδικάτα, να μας ενημερώνουν, να μας εκφράζουν, να δημιουργούν δεσμούς ανάμεσά μας [...]. Κάποιοι από μας έχουμε προσπαθήσει να αφυπνίσουμε το κριτικό πνεύμα και να ξαναδώσουμε στους συναδέλφους μας ένα αίσθημα ευθύνης. Το αμφιλεγόμενο όπλο που επιχειρήσαμε να εισάγουμε παντού ήταν η συζήτηση και η κριτική των γραμμών των συνδικαλιστικών οργανώσεων. Και αυτό το όπλο δεν προκάλεσε έριδες μεταξύ των εργατών, αλλά αντιθέτως ενίσχυσε την ενότητά τους. (Μοτέ, σ. 131).

Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο αυτός ο χώρος έκφρασης και ανάλυσης των εμπειριών αγώνα που θέλει να αποτελέσει η εφημερίδα καθίσταται κεντρικός για τον Μοτέ: γιατί εμπλέκοντας εργάτες από διαφορετικές θέσεις, μέσα από την σύγκρουση των διαφορετικών οπτικών, διερευνά τις δυναμικές που αναπτύσσονται μέσα στις δεδομένες συνθήκες κυριαρχίας και εκμετάλλευσης. Γιατί επιτρέπει μέσα από την ανάπτυξη της κριτικής του υφιστάμενου μοντέλου πολιτικής δράσης την ανάδειξη διαφορετικών περιεχομένων πάλης (όπως συγκεκριμένα με το θέμα του αγώνα για τον μισθό). Γιατί κατασκευάζει επίσης μια σχέση όχι μόνο μεταξύ των διαφορετικών κομματιών της τάξης (μετανάστες της αλυσίδας παραγωγής, τεχνικοί, ειδικευμένοι τεχνίτες), αλλά και μια σχέση μεταξύ δράσης και ανάλυσης προσανατολισμένη στην ενίσχυση αυτόνομων, από την διοίκηση και τα γραφειοκρατικά συνδικάτα, εργατικών αγώνων [4].

Παρόλα αυτά, η δημιουργία αυτού του χώρου πολιτικής παρέμβασης υπό την μορφή μιας εφημερίδας δεν πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με τους αρχικούς στόχους που είχε θέσει ο Μοτέ και το Σ ή Β. Και αυτό όχι γιατί βρήκε απέναντί της σύσσωμα τα συνδικάτα που δραστηριοποιούνταν στο εργοστάσιο. Όσο γιατί ήδη από την αρχή εκδηλώθηκαν εσωτερικές διαφωνίες μεταξύ όσων έλαβαν την πρωτοβουλία για την δημιουργία της εργατικής εφημερίδας πάνω στον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε να υλοποιηθεί ένα τέτοιο εγχείρημα. Μεταξύ εκείνων που πίστευαν ότι οι εργάτες χρειάζονται πρώτα μια εκπαίδευση πάνω στην ιστορία των πολιτικών οργανώσεων και των κομμάτων από τους πολιτικοποιημένους ριζοσπάστες εργάτες προκειμένου να συνειδητοποιήσουν τα γενικά πολιτικά ζητήματα και μεταξύ εκείνων, όπως ο Μοτέ, που υποστήριζαν την ανάγκη επικέντρωσης πάνω στα

προβλήματα που έρχονται στο φως μέσα από την συλλογική συζήτηση των διαφορετικών εμπειριών και την ανάπτυξη ενός διαλόγου μεταξύ αντιφρονούντων πολιτικοποιημένων αγωνιστών με τους υπόλοιπους εργάτες [5].

Η απομόνωση του ίδιου του Μοτέ μέσα στο εργοστάσιο της Ρενώ, που εκτός από μια μικρή ομάδα του μηχανουργείου στο οποίο δούλευε, λίγες σχέσεις διατηρούσε με άλλες κατηγορίες εργαζομένων, όσο και η αποτυχία ανάπτυξης σχέσεων του εγχειρήματος με τους εργάτες της βάσης που εργάζονταν στην αλυσίδα συνέβαλαν στο να παραμείνει ένα περιθωριακό έντυπο στην διάρκεια κυκλοφορίας της και όχι ο χώρος πολιτικής παρέμβασης και δράσης που αποσκοπούσε –έστω κι αν κατάφερε να συγκεντρώσει αρχικά έναν αριθμό εργατών αναδεικνύοντας ζητήματα πάνω στο περιεχόμενο και την μορφή του αγώνα γύρω από τον μισθό. Συνολικά ωστόσο, η εργατική εφημερίδα αποτέλεσε περισσότερο έντυπο έκφρασης κάποιων λίγων αντιφρονούντων εργατών με άρθρα πάνω στην γενικότερη πολιτική κατάσταση γραμμένα σε τρίτο πρόσωπο, παρά το μέσο έκφρασης εμπειριών αντίστασης και αγώνα, από διαφορετικές κατηγορίες εργαζομένων, ειπωμένες σε πρώτο πρόσωπο.

Έστω κι έτσι όμως την προσπάθεια αυτή μπορούμε να την αποτιμήσουμε όχι τόσο στη βάση όσων τελικά πραγμάτωσε, όσο μέσα από το παράδειγμα που προσπάθησε να αποτελέσει. Για την διερεύνηση των φωνών πίσω από τις σιωπές, των αμφιβολιών πίσω από τις βεβαιότητες, της απόπειρας συζήτησης πίσω από τις ιδεολογίες και της αναζήτησης, εν τέλει, ενός σπόρου αμφισβήτησης κάτω από το τσιμέντο του εργοστασίου. Για την στάση της απέναντι στην πολιτική ως τέχνη δημιουργίας δυνατοτήτων δράσης.

FGA

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

¹ Daniel Mothé, Το ημερολόγιο ενός εργάτη της Renault, Κινούμενοι Τόποι, Αθήνα, 2015. Η σειρά πραγματοποιείται με σκοπό την στήριξη του Ταμείου Αλληλοβοήθειας της Σκυα (βλ. σχετικά: <http://skya.espinet.net/skya/tameio-allilovoiitheias>). Για την σειρά εκδόσεων βλ. σχετικά το άρθρο «Τι είναι (και τι θέλουν) οι εργατικές μαρτυρίες» στο τχ. 7 της Σφήκα και πλέον στην διεύθυνση <http://skya.espinet.net/2015/01/04/τι-είναι-και-τι-θέλουν-οι-εργατικές-μα/>

² Σε αντίθεση με την αντίληψη της τάξης Τζόνσον-Φόρεστ και την μαρτυρία του Ρομάνο. Βλ. Paul Romano, Ο Αμερικανός Εργάτης, Κινούμενοι Τόποι, Αθήνα, 2014.

³ Βλ. «Η εφημερίδα Tribune Ouvrière της Renault: μεταξύ οργανωτικής μορφής και εργατικής γραφής» στο <http://skya.espinet.net/2015/07/15/tribune-ouvriere-renault/>

⁴ Daniel Mothé, «The Problem of the Workers' Paper» στο <https://viewpointmag.com/2013/09/26/the-problem-of-the-workers-paper/>

⁵ Stephen Hastings-King, Looking for the Proletariat: Socialisme Ou Barbarie and the Problem of Worker Writing, Brill, Ολλανδία, 2014

Inception Workfare

Σκέψεις ενός κοινωνοφελούς εργαζόμενου

*

Τα δεινά των υπηρεσιών Υγείας και Πρόνοιας σε αυτή τη χώρα είναι γνωστά λίγο πολύ κυρίως με έναν υποκειμενικό τρόπο στο βαθμό που ο καθείς/καθεμιά μας είχε την ατυχία να είναι χρήστης τους. Συνοπτικά και τοποθετώντας το ζήτημα σε μια ελάχιστη ιστορική προοπτική, θα πρέπει να πούμε ότι η Ελλάδα περίμενε τη δεκαετία του '80 για να δημιουργηθούν συστηματικά οι πρώτα σταθερά και κεντρικά σχεδιασμένα προγράμματα και δομές υγείας και πρόνοιας στη χώρα, από το κράτος και όχι από την εκκλησία ή κάποιες φιλανθρωπικές οργανώσεις. Με δεδομένο όμως την ήδη εφαρμογή νεοφιλελεύθερων πολιτικών από τις αρχές τις δεκαετίας του '80 σε πιο ανεπτυγμένα κράτη¹, εύκολα θα μπορούσε να υποψιαστεί κανείς ότι οι “μέρες του παραδοσιακού κράτους πρόνοιας” στην Ελλάδα ήταν μετρημένες. Και όχι μόνο για αυτό το λόγο.

Ήδη από τότε οι προνοιακές δομές στην Ελλάδα, σχεδιάστηκαν έχοντας υπόψιν τους το γεγονός ότι η οικογένεια κάλυπτε ένα τεράστιο πλήθος αυτών των υπηρεσιών (κυρίως μέσω της απλήρωτης οικιακής εργασίας). Για παράδειγμα, το πλήθος των ΚΑΠΗ που δημιουργήθηκε στη χώρα, βασίστηκε στο γεγονός ότι οι άνθρωποι τρίτης ηλικίας κυρίως διαμένουν σε σπίτια νεότερων συγγενών τους και ως εκ τούτου δεν υπήρχε κανένας ιδιαίτερος λόγος να δημιουργηθούν δημόσιες δομές φιλοξενίας ανθρώπων τρίτης ηλικίας. Ακόμα, μία ακόμα βασική πολιτική που ακολουθήθηκε τότε, αν και δεν είναι άμεσα προνοιακή, ωστόσο αποτέλεσε βασικό της στοιχείο, ήταν η διεύρυνση των σταθερών φορντικών σχέσεων με το κράτος, αλλά και στον ιδιωτικό τομέα. Αυτή η διεύρυνση εξασφάλισε σε μεγάλα τμήματα του πληθυσμού σταθερότητα στο μισθό και άρα ευκολότερη την αντιμετώπιση ενός προβλήματος ή μιας κατάστασης με ιδίους οικονομικούς πόρους. Αυτά τα δύο στοιχεία, οι “υπηρεσίες πρόνοιας” που προσφέρονται από την οικογένεια και η διεύρυνση των σταθερών σχέσεων

εργασίας θα συναντηθούν με το γεγονός της μεγάλης έκτασης της μικροδιοκτησίας και όλα μαζί θα συντελέσουν στο να απορροφώνται οι κραδασμοί που παράγονται από τις κοινωνικές και ταξικές αδικίες αλλά και ουσιαστικά να μην υπάρχει αυτό που ονομάστηκε “κράτος πρόνοιας” στο βαθμό που υπήρχε σε πιο ανεπτυγμένες (πολιτικά πάντα) οικονομίες του ευρωπαϊκού και αμερικάνικου βορρά.

Από τη δεκαετία του '90 και μετά στην προνοιακή πολιτική θα κυριαρχήσει αργά αλλά σταθερά ο νεοφιλελευθερισμός, η κυβέρνηση του Μητσοτάκη αδυνατώντας να την φέρει εις πέρας θα την μεταλαμπαδεύσει στο πολύ ικανότερο, για αυτή τη δουλειά, ΠΑΣΟΚ, το οποίο ενεργώντας έξυπνα θα προχωρήσει σε μια διαρκή υποστελέχωση των περισσότερων υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας. Υποστελέχωση η οποία σταδιακά θα οδηγήσει σε εγκατάλειψη και κλείσιμο πολλών δομών (από δομές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Υγείας μέχρι και Υπηρεσίες και Προγράμματα Πρόνοιας), όσες δομές και υπηρεσίες δεν κλείνουν είναι σε τέτοιο βαθμό υποστελεχωμένες όπου αναγκαστικά και εκ των πραγμάτων η δράση τους, η παρέμβαση τους και το πεδίο άσκησης κοινωνικής πολιτικής περιορίζεται στα απολύτως ελάχιστα, τα οποία συνήθως είναι διοικητική κυρίως δουλειά². Ενδεικτικά, στις αρχές του 2000, οι οργανικές θέσεις των Κοινωνικών Λειτουργών, ήταν κενές σχεδόν στο 40%. Πριν 15 χρόνια δηλαδή, η επίσημη προνοιακή πολιτική στελεχωνόταν με σχεδόν τους μισούς επαγγελματίες (και αυτό χωρίς να ξέρουμε νούμερα για Ψυχολόγους, Κοινωνιολόγους, και ένα τεράστιο άλλο πλήθος ειδικοτήτων όλων των βαθμών της εκπαίδευσης οι οποίες είναι απαραίτητες για να μιλάμε για προνοιακή πολιτική) από όσους το ίδιο το κράτος θεωρούσε ότι έπρεπε να υλοποιηθεί.

Στις αρχές της δεκαετίας του 2000, και ενώ ήδη

απόφοιτοι επαγγελματιών υγείας και πρόνοιας γνώριζαν ότι ήταν εξαιρετικά δύσκολο να βρουν δουλειά στο αντικείμενο τους, αρχίζει να καλλιεργείται και εντόνως η κουλτούρα του εθελοντισμού, ενώ έκαναν και την πρώτη τους δειλή εμφάνιση οι πρώτες ΜΚΟ με σαφώς προνοιακές δραστηριότητες (αρχικά ήταν κυρίως διεθνείς οργανώσεις, αλλά στη συνέχεια δημιουργήθηκαν και ντόπιες ΜΚΟ που μυρίστηκαν πολύ νωρίς που πάει το πράγμα).

Ο εθελοντισμός με φόντο και τους Ολυμπιακούς αγώνες του 2004, έγινε καραμέλα στο στόμα πολλών ιδιωτικών και κρατικών αφεντικών ως ένας θαυμάσιος τρόπος να εξασφαλίσουν έναν τεράστιο όγκο απλήρωτης εργασίας με αντάλλαγμα μια γραμμή στο βιογραφικό η οποία, όπως λέγανε τα ιδιωτικά και κρατικά αφεντικά, θα εκτιμούνταν ιδιαίτερα (όπως παραδόξως μόνο) από τους ίδιους. Στον τομέα της υγείας και πρόνοιας ο εθελοντισμός, έπαιξε πάρα πολύ υπό τον μανδύα του “ενδιαφέροντος για το αντικείμενο εργασίας” πράγμα απαράδεκτο φυσικά για το πως ορίζεται ο εθελοντισμός στις κοινωνικές επιστήμες. Μιας και στις κοινωνικές επιστήμες, ακόμα και στις πιο νεοφιλελεύθερες εκφάνσεις τους ο εθελοντισμός δεν αφορά τους επαγγελματίες των κοινωνικών επιστημών αλλά έχουν ως αντικείμενο τον γενικό πληθυσμό και την ευαισθητοποίηση του πάνω σε κάποιο θέμα. Εκείνη τη δεκαετία, το κύριο μέσο απορρόφησης επαγγελματιών πρόνοιας θα γίνει το Πρόγραμμα Βοήθεια στο Σπίτι, ένα ξεκάθαρα νεοφιλελεύθερης λογικής πρόγραμμα χρηματοδοτούμενο αρχικά από τα ΕΣΠΑ3. Και κάπου εκεί έρχεται η λεγόμενη “κρίση” που βάζει ένα υπέροχο τέρμα στις δομές που αφορούσαν την πρόνοια σε αυτή τη χώρα.

Ωσπου, 5 χρόνια μετά την κρίση έρχεται ένα “νέο” πρόγραμμα καταπολέμησης της ανεργίας το οποίο ταυτόχρονα έρχεται να καλύψει και τα κενά που έχουν αφήσει, σε ό,τι έχει απομείνει στις προνοιακές δομές της χώρας. Μιλάμε φυσικά για το Πρόγραμμα Κοινωνικού Έργου 19.000 θέσεων, το οποίο 9 μήνες περίπου μετά την δημοσιοποίηση της προκήρυξης του λήγει αυτές τις μέρες.

Σε αυτό το πρόγραμμα, από τις 140 ειδικότητες που ζητούσαν περίπου οι 40, αφορούσαν ειδικότητες που σχετιζόνταν άμεσα, λιγότερο άμεσα, και σε κάποιες περιπτώσεις εμμέσως με προνοιακές δομές, ο αριθμός των θέσεων σε τέτοιες δομές πρέπει να αγγίζει σχεδόν τις 9.000. Και έτσι ένα τεράστιο πλήθος επαγγελματιών της πρόνοιας βρίσκεται στην πολύ ευχάριστη θέση να πρέπει να ασκήσει κοινωνική πολιτική όντας το ίδιο σε ένα πρόγραμμα κοινωνικής πολιτικής. Για το workfare και τα προγράμματα κοινωνικού έργου έχουμε μιλήσει επισταμένα και μέσα από τη Σφήκα αλλά και μέσα από τις εκδόσεις της ΣΚυΑ, οπότε και θα προχωρήσουμε να διατυπώσουμε τα δυο κύρια ερωτήματά που είχαμε και μεις ως “τυχεροί” κοινωνικοί εργαζόμενοι και επαγγελματίες στον τομέα της πρόνοιας: πως μπορεί ένας κοινωνικός εργαζόμενος στην πρόνοια να την ασκήσει, όντας την ίδια στιγμή αντικείμενο προνοιακής πολιτικής; Και τι δυνατότητες αγώνα μπορούν να διαμορφωθούν σε έναν τέτοιο τομέα με τους όρους και τις συνθήκες που διαμορφώνουν τα προγράμματα κοινωνικού έργου;

Ας προσπαθήσουμε αρχικά να δώσουμε μια απάντηση στο πρώτο ερώτημα: η κοινωνικός εργαζόμενος αφορά στην περίπτωση μας ένα διάστημα 5 μηνών, μέσα σε αυτούς τους 5 μήνες ο εργαζόμενος στην πρόνοια καλείται, να ενημερωθεί για το πλαίσιο εργασίας του, για το οργανόγραμμα της υπηρεσίας του, για τα καθήκοντα του, για τον πληθυσμό που καλείται να παρέμβει, και ακόμα να αυτοεπιμορφωθεί στοιχειωδώς για το πλαίσιο εργασίας στο οποίο βρίσκεται, για τη φύση των προβλημάτων τα οποία καλείται να αντιμετωπίσει και να επιλύσει.

Ενδεικτικά, για να το κάνουμε λίγο πιο κατανοητό, να δώσουμε ένα πραγματικό παράδειγμα, το να κάνεις τα πιο στοιχειώδη πράγματα σε μια περίπτωση απαιτεί σε πολλές, αν όχι σε όλες, περιπτώσεις δουλειές ωρών. Πολλών ωρών. Δουλεύοντας σε ένα ειδικό σχολείο λοιπόν, βρεθήκαμε σε ένα εξαιρετικά σπάνιο σύνδρομο (επιτέδου 1 γέννηση στις 250.000 όταν ας πούμε για το σύνδρομο Down τα ίδια ποσοστά είναι 1 στις 700-800 γεννήσεις), για το οποίο φυσικά ακόμα και για να μιλήσεις με τους γονείς θα πρέπει να μάθεις για αυτό το σύνδρομο κάποια στοιχειώδη πράγματα. Η πρόνοια είναι ένας τομέας στον οποίον δε μπορείς να δουλέψεις χωρίς προετοιμασία από πριν, αυτό απαιτεί χρόνο, χρόνος ο οποίος δεν μπορεί μειωθεί, αν τουλάχιστον, προσπαθείς να κάνεις στοιχειωδώς τη δουλειά σου. Αυτό πρακτικά μέσα στο χρονικό όριο αυτό των 5 μηνών σημαίνει ότι περιορίζεται εμφανώς το πλαίσιο παρέμβασης. Επιπλέον, πολλές φορές το μόνιμο προσωπικό λειτουργεί αποτρεπτικά στο να ασκήσει κανείς ακόμα και τα πιο στοιχειώδη. Οπότε και πρακτικά στην καλύτερη περίπτωση ο κύριος όγκος δουλειάς που μένει να είναι διοικητικός και πολλές φορές και τελείως άσχετος με το αντικείμενο εργασίας. Επιπλέον, ο κοινωνικός εργαζόμενος στην πρόνοια δεν είναι δημόσιος υπάλληλος, δηλαδή κρατικός υπάλληλος, και έτσι δεν έχει ούτε την πιο στοιχειώδη θεσμική αρμοδιότητα είτε να αντιταχθεί είτε να διεκδικήσει πράγματα με υπηρεσιακούς όρους.

Επιπλέον αν το δούμε το θέμα αυστηρά στα πλαίσια των επιστημονικών πλαισίων άσκησης ενός τέτοιου επαγγέλματος είναι επιεικώς αστείο μέσα σε 5 μήνες να βρεθείς κάπου, να ενημερωθείς, να διαβάσεις, να οργανώσεις την παρέμβαση σου και να την υλοποιήσεις. Τι μένει λοιπόν; Δουλειά γραφείου, συνήθως άσχετη κιόλας και με το αντικείμενο, βοηθητικό προσωπικό στους μόνιμους και ίσως κάποιες περιπτώσεις που δεν ενέχουν κάποιον “κίνδυνο” που θα εκθέσει τους μόνιμους συναδέλφους. Προφανώς και δεν υπάρχει κανόνας. Και επίσης προφανώς, ως ένα μικρό βαθμό είναι δικαιολογημένη η καχυποψία πολλών μόνιμων συναδέλφων. Είναι, λοιπόν, ένα σύνολο παραγόντων

που έρχονται να επιβεβαιώσουν τη συνολική υποτίμηση μας ως πτυχιούχοι άνεργοι.

Πέραν όμως από το υποκειμενικό, υπάρχει και το αντικειμενικό. Οι περίπου 10.000 εργαζόμενοι που για 5 μήνες στελέχωσαν προνοιακές δομές είναι το αντίστοιχο του να προσπαθείς να κλείσεις μια διαρροή σε έναν σωλήνα με χαρτί φωτοτυπικού. Χωρίς ταινία. Τι μένει λοιπόν; Σίγουρα όχι, έστω μια προσπάθεια να καλυφθούν κάποια κενά στην πρόνοια. Οπότε αν ακούσετε κάποιον, από κάποια θέση, να καμώνεται ότι η κυβέρνηση μας ενδιαφέρεται για την πρόνοια, να ξέρετε ότι λέει νέα σκέτα ψέμματα.

Αλλά πέρα από αυτά, τι δυνατότητες αντίστασης και διεκδικήσεων μπορούν να διαμορφωθούν μέσα σε αυτές τις συνθήκες; Η αρχή του προγράμματος των 19.000 κοινωφελών συνέπεσε σχεδόν με τη λήξη του προηγούμενου προγράμματος. Σε άλλο κείμενο αυτού του τεύχους⁵ αναλύονται διεξοδικά οι αγώνες της προηγούμενης φουρνιάς κοινωφελών, καθώς και τις αλλαγές που επήλθαν στο πρόγραμμα. Αλλαγές που κατέστησαν τους 19.000 αυτούς κοινωφελής μάλλον την πιο “τυχερή” από τις προηγούμενες αν δεχτούμε δηλαδή ως τύχη το να δουλεύεις υποτιμημένος για 500 ευρώ μετά από ένα χρόνο ανεργίας τουλάχιστον για 5 μήνες και μετά να μη βγαίνεις ούτε καν ταμείο. Ωστόσο, αυτή η φουρνιά είχε την τύχη να “απολαμβάνει” μερικά στοιχειώδη δικαιώματα που οι προηγούμενοι κοινωφελείς αγωνίστηκαν για αυτά. Με εξαίρεση κάποιες καθυστερήσεις στις πληρωμές που μετά από 2 μήνες έγιναν τακτικές γενικότερα ιδιαίτερα θέματα δεν ανέκυψαν.

Με ένα τρόπο, αυτή η συνθήκη καθώς και η φύση των περισσότερων θέσεων (κυρίως ΤΕ και ΠΕ) οι οποίες απαιτούν πολύ περισσότερο χρόνο εγκλιματισμού, ίσως λειτούργησαν ανασταλτικά στο να υπάρχουν κινήσεις ως

συνέχεια των προηγούμενων αγώνων των τελών του ‘15. Αυτό φυσικά είναι και το πιο ευάλωτο σημείο σε αυτό τον τομέα. Οι εργαζόμενοι που μεταβάλλονται σε κοινωφελείς δεν μπορούν να συνδεθούν με προηγούμενους αγώνες μιας και ούτε οι χώροι εργασίας παραμένουν σταθεροί αλλά ούτε και τα ίδια τα υποκείμενα. Αυτή η κινητικότητα και ο κατακερματισμός ο μόνος τρόπος να αναιρεθεί ως μειονέκτημα είναι η δημιουργία κοινοτήτων και ομαδοποιήσεων αγώνα οι οποίες θα μεταφέρουν αυτήν την συνέχεια των αγώνων από τη μια φουρνιά στην άλλη, ακόμα πιο συστηματικά και ακόμα πιο έντονα. Αλλά κυρίως θα αναιρεθεί όταν σταματήσουμε να αντιλαμβανόμαστε τους εργαζόμενους στα κοινωφελή με τον παλαιοσυνδικαλιστικό τρόπο του εργαζόμενου σε ένα χώρο, που όταν παύει να εργάζεται εκεί παύει και η ενασχόληση μας με τα προβλήματα του και να αρχίσουμε να αντιλαμβανόμαστε τη δουλειά που πρέπει να γίνει στα ίδια τα υποκείμενα που είναι δυνητικά κοινωφελείς εργαζόμενοι, και άρα να μεταφέρουμε την παρέμβαση μας από το χώρο της εργασίας στον χρόνο της εργασιακής επισφάλειας.

Φυσικά αυτό είναι ένα τεράστιο και πολύπλοκο θέμα και όχι του παρόντος, και φυσικά δεν έχουμε κάποιο εγχειρίδιο το οποίο θα μας επιτρέψει με κάποιο μαγικό ραβδάκι να λύσουμε αυτό το πρόβλημα. Ας ξεκινήσουμε σταματώντας να θεωρούμε τους εργαζόμενους στα κοινωφελή ως συμβασιούχους, ως εποχιακούς, ως αναπληρωτές ως κάτι δηλαδή που ορίζεται από τις ανάγκες σε εργατικό δυναμικό του κράτους και ας το αντιληφθούμε σαν αυτό που είναι: μια τεράστια μάζα υποτιμημένων ανέργων εργαζομένων που ορίζεται από την συνολική ανάγκη του κεφαλαίου να υποτιμήσει την εργατική μας δύναμη.

βα.αλ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

¹ Ανεπτυγμένα σε πολιτικό επίπεδο κυρίως, με την έννοια ότι μπορούσαν να διαγνώσουν πιο έγκαιρα τις ανάγκες των οικονομικών συμφερόντων που εκπροσωπούσαν και να εφαρμόσουν πολιτικές που ανταποκρίνονταν σε αυτές.

² Και κυρίως απλά δουλειά που αφορά ενημέρωση και τις διαδικασίες που απαιτούνται για την παροχή επιδομάτων.

³ Χαρακτηρίζουμε το Πρόγραμμα Βοήθεια στο Σπίτι ως νεοφιλέλευθρης λογικής με την έννοια ότι δεν απευθύνεται στον γενικό πληθυσμό των ατόμων της τρίτης ηλικίας ή νεότερων ενηλίκων που αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα, αλλά στοχευμένα στα πιο φτωχοποιημένα τμήματα του προαναφερόμενου πληθυσμού. Ίσως ακουστεί υπερβολικό, στους καιρούς που ζούμε, αλλά ένα μη νεοφιλέλευθρης λογικής προγράμματος τέτοιου τύπου θα έπρεπε να είχε σα στόχο αφενός το σύνολο του πληθυσμού και αφετέρου να μειώσει την οικιακή εργασία που απαιτείται για την φροντίδα αυτών των ανθρώπων, σε συνδυασμό με σταθερές δομές για όσους/ες το επιθυμούν να τους φιλοξενήσουν. Με απλά λόγια, το πρόγραμμά είναι νεοφιλέλευθερο διότι απλούστατα παρεμβαίνει με οικονομικούς όρους στο πρόβλημα και όχι με κοινωνικούς.

⁴ Μιλώντας πάντα για εργαζόμενους στην πρόνοια, οι οποίοι προσπαθούν να κάνουν τη δουλειά τους, πάντα σε δύσκολες συνθήκες και πάντα με ελλιπή υλικοτεχνικά μέσα, ξέρουμε πολύ καλά ότι σε κάποιες δομές χρειάζεται χρόνος για να καλλιεργηθούν πράγματα (όπως εμπιστοσύνη, ειλικρίνεια κλπ.), να επιτευχθούν ισορροπίες και να αρχίσει μια παρέμβαση. Προφανώς, ένας εργαζόμενος που έχει αυτή τη σχέση για προφανείς λόγους, μιας και μπορεί να δουλεύει ας πούμε με μια οικογένεια για μήνες ή χρόνια, προκειμένου να προφυλάξει αυτή τη σχέση πρέπει να την προφυλάξει και από λάθη απειρίας ή ελλιπούς γνώσης της συγκεκριμένης περίπτωσης. Αυτό φυσικά σε κάθε περίπτωση το γνωρίζει και ο εργαζόμενος που δουλεύει σε μια περίπτωση και αυτός που πρόκειται να δουλέψει πάνω σε αυτή και άρα με έναν τρόπο πρέπει να συνεργάζονται σε μια ασφαλή για την παρέμβαση μετάβαση. Μετάβαση όμως, που όπως καταλαβαίνει κανείς δεν έχει κανένα νόημα να γίνει όταν αυτή τίθεται στο χρονικό πλαίσιο των 5 μηνών.